

- 3 **Päätoimittajalta**, Maija Kauppinen
- 4 **Eva Biaudet edistää tasa-arvoa**, Kirsti Pohjonen
- 6 **Naisten Äänellä neljä suojelijaa**
- 7 **Senioreita ei saa väheksyä**, Tuulikki Petäjäniemi
- 8 **Naisliitto Porin SuomiAreenalla**, Kirsti Pohjonen
- 10 **Naisten Äänellä on tulevaisuutta**, Kirsti Pohjonen
- 12 **Naisten Ääni osastoissa**, Marianne Rossi, Pirjo Kukkoaho ja Tuulikki Ritvanen
- 15 **Enemmän ärhäkkyyttä naisjärjestöjen toimintaan**, Kirsti Pohjonen
- 16 **Naisliitto uuden vuosikymmenen kynnyksellä**, Leena Hietanen ja Maija Kauppinen
- 20 **Sata vuotta naisten ääniä kunnallisvaaleissa**, Marjatta Keränen ja Maija Kauppinen
- 23 **Sote ja tasa-arvo**, Sinikka Mustajoki
- 24 **Puolustuspuhe äidinkielelle**, Nuppu Rouhiainen
- 26 **Miesvaltainen äidinkieli**, Marjatta Keränen
- 28 **Sanoita ja kuvitta ei maailmassa pärjää**, Kirsti Pohjonen ja Riitta Mäkelä
- 30 **Sukupuolineutraalit ammattinimikkeet**, Maija Kauppinen
- 31 **Tasa-arviotyö avaa naisille uusia ammatteja**, Leena Hietanen
- 37 **Tukka tuulessa, ajatukset lotissa**, Tuulikki Ritvanen ja Pirjo Kukkoaho
- 40 **Aurorankadun kirjasto uudistuu**, Leena Hietanen
- 42 **Kirjaviisaat**, Riitta Mäkelä, Tuulikki Ritvanen, Marianne Rossi ja Maija Kauppinen
- 46 **Naisliittolaisten TOP 101 -kirjat**, Leena Rönkkö
- 48 **Neljä Naisliiton yhdistystä ovat juhlineet 110 vuottaan**, Kirsti Ojala, Leena Hietanen, Raili Ilola ja Maija Kauppinen
- 52 **Tilkkuvakka**
- 55 **Naisliiton hallitus**

Kansikuva: Naisjärjestöjen Keskusliiton puheenjohtaja, kansanedustaja Eva Biaudet. – Kuva: Petri Krohn.

Päätoimittaja: Maija Kauppinen.

Kirjoittajat ja kuvaajat: Hans Björknäs, Leena Hietanen, Raili Ilola, Maija Kauppinen, Marjatta Keränen, Petri Krohn, Pirjo Kukkohovi, Natalia Lahtela, Sinikka Mustakallio, Riitta Mäkelä, Kirsti Ojala, Tuulikki Petäjäniemi, Kirsti Pohjonen, Elisa Putti, Tuula Rannikko, Tuulikki Ritvanen, Marianne Rossi, Nuppu Rouhiainen, Leena Rönkkö, Kirsti Vähäkangas

Toimitusneuvosto: Kirsti Pohjonen, Helsinki; Maija Kauppinen, Hämeenlinna, Anitta Lyyra, Jyväskylä, Tuulikki Ritvanen, Lahti; Riitta Mäkelä, Oulu; Raili Ilola, Tornio ja Pirjo Kukkohovi, Vaasa.

Julkaisija: Suomalainen Naisliitto ry, Aurorankatu 17 A 11, 00100 Helsinki, 0440 699 277, toimisto@suomalainennaisliitto.fi

Toimitus: Maija Kauppinen, Arvi Kariston katu 15 as. 12, 13100 Hämeenlinna, 050 529 2473.

Graafinen suunnittelu: Marja Kivelä.

Paino: Grano Oy, Helsinki 2017 • ISSN 0358-8203

Seuraava Minna ilmestyy kesäkuussa 2018.

VALKOISIA VARIKSIA JA HELMIKANOJA

Jo vuonna 1919 Naisliitto suunnitteli historiaa toiminnaan, mutta luopui, kun Hilja Vilkkemaa lupautui kokoamaan liiton 10-vuotiskertomuksen.

Seuraavan kerran historiasta alettiin puhua 1950-luvun alussa, mutta nyt naisasialiikkeen historiana. Puheenjohtaja Ida Sarkanen teki asiasta aloitteen, joka hyväksyttiin. Kolmannes Olga Oinolan testamenttaamisesta 900 000 markasta osoitettiin historiaan. Työ annettiin filosofian tohtori Maija Rajaiselle, joka arveli saavansa kahdessa vuodessa työn puoliväliin. Lopputyö oli tarkoitus rahoittaa avustuksin ja apurahoilla.

Vuonna 1952 opetusministeriö myönsikin hankkeeseen 200 000 mk ja Naisliiton Jaakkiman osasto 100 000 markkaa. Kun myös muut osastot ja muutama yksityinenkin antoivat pienehköjä summia, Maija Rajainen arveli saavansa historian painokuntoon. Vuoden päästä luentopäivillä historioitsija selosti työtään niin vakuuttavasti, että Suomen Kulttuurirahasto myönsi työlle vielä 300 000 markan apurahan.

Valmista ei kuitenkaan syntynyt. Milloin syynä oli Naisasialiitto Unionin ja Aleksandra Gripenbergin suljetut arkistot, milloin selän loukkaantuminen tai sopimuksen katoaminen. Naisasialiikkeen historiaa ei valmistunut patisteluista huolimatta Naisliiton 50-, ei 60-vuotisjuhliin – eikä myöhemminäkään.

Vuonna 1976 Leila Kalliala kirjoitti Me naiset -lehteen Naisliiton 70-vuotisjuhlista ja



totesi naishistoriaa todella kaivatavan.

Tätä puutetta korvaamaan Naisliitto on julkaissut kaksi pientä vihkosta: Suomalainen Naisliitto 1907–1987 ja Suomalainen Naisliitto 1907–1997. Vuonna 2007, jolloin liitto täytti sata vuotta, se julkaisi teoksen Oikeuden, laillisuuden ja ihmisyyden hengessä, jossa kerrottiin Naisliiton historia vuosina 1907–1939. Sen kirjoitti oululainen filosofian maisteri Tanja Ohtonen, joka kokosi naisasiajärjestön historian ohjaajanaan professori Jouko Vah-tola Oulun yliopiston historian laitokselta.

Tänä vuonna Naisliitto julkaisee toimintansa 110-vuotisjuhlakirjan Valkoisia variksia ja helmikanoja. Se kertoo Naisliiton 11 vuosikymmenestä peilaten liiton toimintaa ja sen painopisteitä kulloisenkin vuosikymmenen tapahtumiin. Se kertoo tapahtumista ja asioista,

joitka ovat jo unohtuneet: Havis Amandan synnyttämästä si-veyskeskustelusta, pasifismista, naisten kokoomuksesta ja titteleistä, Porin osaston valtauks-esta, Naisten päivistä, jolloin muuan pikku poika Viipurissa kysyi, saavatko muutkin kuin naiset kävellä kaduilla.....

Kirjan pääosassa ovat naiset, sytyttäjät ja soihdunkantajat, kasvattajat, esteiden ylit-täjät ja ideojat, puurtajat jos purnaajatkin. Heidän henkilöta-rinansa kertovat radikalismista ja rohkeudesta, jolla naisasiaa on yli sata vuotta Suomessa – ja vähän maailmallakin – edistet-ty.

Juhlakirja on koottu naisliit-tolaisten talkoovoimin. Li-säkseni kirjoittajina oli 16 nais-liittolaista, joista näkyvim-mät Kirsti Pohjonen, Kirsti Oja-la, Maijaliisa Kaistila, Vappu Isosomppi-Hakkarainen ja Ma-ritta Pohls. Graafinen suunnitte-lu ja taitto on Tuija Rannikon. Lämmin kiitos teille kaikille, samoin historiatoimikunnalle, jossa on ollut myös kunniapu-heenjohtajamme Leena Krohn ja liiton taloudenhoitaja Mar-ja-Riitta Tervahauta.

Toivon Valkoisten varisten ja helmikanojen vakuuttavan si-nut, että valistustyö, mitä Nais-liitto on 110 vuotta tehnyt, ei ole ollut eikä ole turhaa.

*Suomalaista Naisliittoa
omasta ja Minnan puolesta
onnitellen.*

*Juhlamielellä
Maija Kauppinen
Minnan päätoimittaja*



TEKSTI: KIRSTI POHJONEN • KUVA: PETRI KROHN

VALTIO ON PUDOTTANUT RAJUSTI NAISJÄRJESTÖJEN TUKEA

Naisjärjestöjen Keskusliiton puheenjohtaja Eva Biaudet suomii päättäjien vähäistä kiinnostusta tasa-arvon edistämiseen.

– Tasa-arvon edistämässä ei ole viime vuosina päästy eteenpäin, Naisjärjestöjen Keskusliiton, NJKL:n puheenjohtaja, kansanedustaja **Eva Biaudet** vahvistaa naisliikkeen havainnot.

Vielä 1990-luvulla tasa-arvoa ajavat naisjärjestöt toimivat myönteisyydessä. Biaudet arvelee, että tänään aktiivisuus kyseenalaistetaan. Hänestä johtavilla poliitikoilla on hatara näkemys naisten asemasta, ja hallitukselle tasa-arvo on ongelmallinen asia. Sitä vastustavat näkyvästi myös miesliikkeet.

Turvakoteja tarvittaisiin enemmän

Eduskunnan naisverkostoa Eva Biaudet kuvaa aktiiviksi. Se selvittää nyt tutkimusten avulla tasa-arvovajetta. Enää ei kuitenkaan yllätä sellaiseen yksimielisyyteen kuin 1990-luvulla. Silloin naisedustajat puski kivat yksimielisesti läpi lain kaikkien alle kouluikäisten lasten oikeudesta päivähoitoon. Naisverkoston epäonnistumiseksi Biaudet listaa myös sen, että yleisen ja yhtäläisen ääni-oikeuden 110-vuotisjuhlassa 2016 ei vauhditettu uudistuksia.

– Minusta silloin olisi pitänyt

tarttua epäkohtiin. Suomen suurin ihmisoikeusongelma on naisiin kohdistuva väkivalta. Turvakotien lisäämiseen saatiin kyllä neljä miljoonaa euroa, mutta tarve on kymmenkertainen.

NJKL:n valtionapu pudonnut kolmanneksen

Juhlavuoden kunniaksi eduskunta päätti osoittaa naisille 110 000 euron palkinnon tie-teellisesti merkittävästä teknologian tai talouden innovaatiosta.

Yhteiskunnan arvostuksista kertoo myös pysyvien tukien kehitys.

– On katastrofaalista, että viidessä vuodessa Naisjärjestöjen Keskusliiton valtionapu on pudonnut kolmanneksen, Biaudet päivittelee. 2012 se oli 174 000 euroa ja tänä vuonna 126 000 euroa.

Muutosta kansanedustaja hakee esittämällä vuoden 2018 budjettiin 450 000 euron lisäystä tukeen. Toive ei ehkä toteudu, sillä talousarvioaloitteet yleensä hylätään.

Tasa-arvovaltuutetun virka säilyy

Naisjärjestöjen tukien jaossa Eva Biaudet näkee yhtenä pulmana sen, että mikään selkeästi rajattu taho ei ota tasa-arvohankkeita omikseen. Vertailukohteeksi käyvät vaikkapa nuorison ja urheilun voimakkaat puolestapuhujat. Tässä olisi koko naisliikkeelle heräämisen aika. NJKL:n 400 000 naisjäsenessä riittäisi lobbausvoimaa.

Järjestönsä väkeä puheenjohtaja kiittää vahvasta sisälto-osaamisesta ja sitoutumisesta. Voimavarojen vähyys tuntuu silti toiminnassa. Puheenjohtaja haluaisi panostaa niin markkinointiin kuin viestintään. Kansainvälisiä yhteyksiä olisi myös syytä kasvattaa.

Yhdeksi viime aikojen voitoksi Biaudet kirjaa sen, että naisjärjestöt torjuivat viime syksynä aikeet lopettaa tasa-arvovaltuutetun virka.

Uutta tasa-arvovaltuutettua **Jukka Maarianvaaraa** hän kuitenkin arvostelee. Valtuutettu torjui Finlaysonin naisille suunnatun, leikatun euron mukaisen myyntikampanjan. Biaudet penää, että valtuutetun olisi pitänyt pohtia tarkemmin lain syrjintänäkökulmaa. Menettely olisi voinut olla toinen. Keskustelu tulkinnasta jatkuu.

Eva Biaudet on Kvinnor Berättar-verkkosivujen suojelija.



EVA BIAUDET

- 56-vuotias helsinkiläinen
- Ruotsalaisen kansanpuolueen varapuheenjohtaja 1990–1994.
- Kansanedustaja 1991–2006, 2015–
- Rkp:n eduskuntaryhmän puheenjohtaja 1995–1999.
- Peruspalveluministeri 1999–2000 ja 2002–2003.
- Rkp:n presidenttiehdokas 2012.
- Etyjin ihmiskaupan vastaisen toiminnan erityisedustaja.
- Vähemmistövaltuutettu 2010–2015.
- Naisjärjestöjen Keskusliiton puheenjohtaja 2016–.

Perhevastuiden jako avainasemassa

Naisiin kohdistuvan väkivallan ohella sitkeitä ongelmia ovat naisten palkkaepätasa-arvo ja vanhemmuuden kustannusten jako.

Avaimena lukkiutuneeseen asetelmaan Biaudet pitää perhetasa-arvoa, vanhemmuuden jakamista. Se parantaisi naisten asemaa työmarkkinoilla ja kuroisi umpeen eläke-eroja.

– Kaikki hyötyisivät, hän uskoo. Valtiota hän patistaa sat-

saamaan 6+6+6 -malliin. Nyt esillä oleva kustannusneutraali malli ei riitä, se ei hänestä muuta ihmisten käyttäytymistä.

Biaudet puhuu paljon tietoisesta tasa-arvotyöstä. Tasa-arvosuunnitelmista ei ole apua, jos etenkin johtamisesta puuttuu tutkittu ja pohdittu käsitys siitä, miten eri toimet vaikuttavat.

– Sisältö ja haasteet edellä, hän kehottaa ja toivoo samalla, että tasa-arvoasia näkyisi presidentinvaalikampanjassakin.

Naisten Äänelle laveat kehut

Tasa-arvonainen Eva Biaudet kertoo olleensa aina. Työ ja perhe-elämä sekä myöhemmin eduskunta avasivat näkemyksiä. Hyvät oppiäidit ohjasivat eteenpäin.

Naisjärjestöjä Biaudet puolustaa lujasti. Naisilla pitää olla omia viiteryhmiä, joissa saa voimaantua ja kehittyä.

Naisjärjestöjen Keskusliitossa hän haluaa nostaa järjestön merkitystä, verkostoitua ja viedä tasa-arvon viestiä muille naisjärjestöille. Nuoremmille kollegoille hän pyrkii välittämään tietoa siitä, miten tasa-arvon eteen on aina taisteltu. Kiitollisuutta hän sanoo tuntevansa monien vuosikymmeniäkin toimineiden naisjärjestöjen edessä. 110 vuotta täyttävän Suomalaisen Naisliiton lokauisessa juhlassa Eva Biaudet on juhlapuhuja.

Laveat kehut häneltä saavat myös Naisten Ääni ja Kvinnor Berättar, naisten elämäkerrat yhteisellä verkkosivustolla.

– Upeita hankkeita. Naisten kertomukset saavat meidät tuntemaan, että olemme olemassa, hän vakuuttaa. •



Rouva Jenni Haukio on Naisten Ääni ja Kvinnor Berättar -verkkohankeiden yhteissuojelija. Kuva: Presidentin kanslia.



Kirjailija Kaari Utrio ja hiihtäjälegenda Siiri Rantanen ovat suomenkielisen Naisten Äänen suojelijat, Eva Biaudet ruotsinkielisen Kvinnor Berättar -hankkeen. — Kuvat: Oma arkisto, Elisa Putti ja Petri Krohn.

SENIOREITA EI SAA VÄHEKSYÄ

Meitä yli 65-vuotiaita on nyt yli miljoona. Koska emme enää kartuta kansantuloa palkkatyössä, saamme usein kuulla, että olemme yhteiskunnalle taakka ja rasite. Eläkkeemme on maksettava ja terveydestämme huolehdittava.

Ikärakenteen muutoksesta on kuitenkin löydettävissä myös myönteisiä piirteitä. Kaikki seniorit eivät suinkaan ole hoivattavia ja hoidettavia. Suurella osalla meistä on eläkkeelle siirtymisen jälkeen edessämme runsaasti aktiivisia toiminnan vuosia.

Tämä näkyy myös Suomalaisen Naisliiton toiminnassa. Valtaosa 110-vuotiaan järjestöme jäsenistä on nyt senioreita ja uudet jäsenemme useimmiten juuri työelämän jättäviä. Me seniorit pyöritämme osaltamme järjestöä ja tarjoamme yhdistyksissämme monenlaista yhdessäoloa ja mielekästä tekemistä. Samalla vahvistamme jäsenistämme hyvinvointia.

Ikäihmisiä, erityisesti meitä naisia voi pitää suomalaisen kulttuurin tukipylväinä. Oma yhdistykseni, Helsingin yhdistys, järjestää teatteri-, taidenäyttely-, konsertti- ja museokäyntejä. Kerhoissa perehdytään kirjallisuuteen ja bridgeen sekä lauletaan yhdessä.

Tilastojen mukaan 65 vuotta täyttäneet ovat aivan nuorten ohella kaikkein aktiivisin vapaaehtoistoiminnan ryhmä. Monet eläkkeellä olevat ryhtyvät vapaaehtoisina tukemaan kotonaan asuvia vanhuksia. Kaikilla ei ole lähisukulaisia tai omaiset asuvat kaukana. Kotihoitajien aika näyttää olevan niin kortilla, ettei heiltä jää aikaa vanhuksen aitoon kohtaamiseen.

Myös palveluasunnossa asuvat voivat tuntea olonsa yksinäiseksi. Muun muassa Suomen Kukkarakastalon Katajanokan palvelukodissa käyvillä vapaaehtoisilla on aikaa jutella, kuunnella sekä olla ystävänä. Samalla kun vapaaehtoinen antaa vanhuksille aikaansa ja läsnäoloaan, hän kokee myös itse saavansa paljon.



Terveet ja toimintakykyiset eläkeläiset käyttävät vapaaehtoistyön ohella paljon aikaa lastensa ja lastenlastensa auttamiseen eri tavoin. Käytännön avun lisäksi moni antaa heille myös taloudellista tukea.

Kaikilla lapsilla ei kuitenkaan ole yhteyttä isovanhempiinsa. Tämän vuoksi monella paikakunnalla päiväkotieihin ja kouluihin on järjestetty mummo- ja vaaritoimintaa. Eri sukupolvien välinen yhteistyö voi siis olla myös organisoitua toimintaa.

Naisten Ääni -hankkeella edistämme jo eri sukupolvien naisten elämän ja ajatusten tuntemusta. Tämän ja seuraavan vuosikymmenen haaste on, miten me seniori-ikään ehtineet ja ruuhkavuotemme ohittaneet naisliittolaiset voimme organisoida yhteistoimintaa nuorempien ikäpolvien naisten ja heidän ryhmittyksiensä kanssa. Ajatelkaapa, kuinka virkistäviä esimerkiksi ajankohtaiskeskustelut nuorten naisten kanssa voisivat olla. •

NAISTEN ÄÄNI ESITTÄYTYI PORISSA



Porin Itäpuistossa Eetunaukion lavalla vei Naisten Äänen sanomaa eteenpäin 11 naista. Juontajina olivat Henrika Nordin ja Maritta Pohls (kesk.), jotka haastattelivat kansanedustajia Eva Biaudet (vas.), Sofia Sireniä ja Maarit Feldt-Rantaa. Elämäntarinoita yleisölle tulkitsevat oikeustieteen ylioppilas Sofia Pohls, sanataiteilija Teija Anneli Jokipii ja teatteri-ilmaisun ohjaaja Maria Hukkamäki. Aiheesta toiseen esitystä rytmitti lauluntekijä Desirée Saarela. – Kuva: Maija Kauppinen.

Runsaa tunnin tilaisuus SuomiAreenan puistola-valla Porissa viritti vilkkaan keskustelun naisten asemasta.

”Minä haaveilin keskikouluun pääsystä, vaikka tiesin, että isä sitä vastusti. Eihän tyttöjä kannattanut koulutusta! Onneksi opettaja oli toista mieltä ja preppasi meitä. Opettaja järjesti minut Raaheen, ja sain asua opettajan isän kotona. Sitten pääsin Hyrynsalmelle keskikouluun. Siellä piti asua kirkonkylällä. Viikonlopuksi sitten kotiin. Sinne ei mennyt edes postiautoa. Joskus kävelin koko 20 kilometrin matkan.”

Ote on Sirkka Keräsen elämäkerrasta. 1940 syntyneestä hyrynsalmelaisesta tuli sittemmin kansainvälisen uran tehnyt solubiologian tutkija.

Keräsen tarina aloitti tilaisuuden, jossa Suomalainen Naisliitto ja Bildningsalliansen

esittelivät Naisten Ääntä Porin SuomiAreenassa. Juontajina olivat Naisten Ääni -hankkeen projektikoordinaattori Maritta Pohls ja Bildningsalliansenin toiminnan johtaja Henrika Nordin, jotka aloittivat ensimmäisen jakson tivaamalla kolmelta kommentoimalla kutsutulta kansanedustajalta, miksi suomalainen koulu ei valmista naisia johtajiksi.

– Tässä on nähtävillä 100-vuotinen kaari naisten aseman kehittymisestä, Maarit Feldt-Ranta (sd) arvioi. Hänen mielestään epätasa-arvo ei johdu peruskoulusta, vaan yhteiskunnan asenteista.

Naisjärjestöjen Keskusliiton puheenjohtaja, rkp:n kansanedustaja Eva Biaudet oli samoilla linjoilla, mutta stereotyyppioita, luutuneita asenteita pitää lähteä tietoisesti purkamaan.

Saara-Sofia Sirén (kok) pohti, kohdellaanko pieniä tyttöjä ja poikia eri tavalla. Leikeistä lähtien heille tarjotaan

sukupuolijakoon jäməhtäneitä toimintatapoja.

Historiaa pitäisi katsoa myös rauhan kautta

”Mieheni kaatui 8. elokuuta 1941. Just oli edellisenä päivänä täyttänyt 30 vuotta. Martti oli vuoden ikäinen ja Eeva-Liisa vajaan kolmivuotias. Minä 27-vuotias sotalapsi. Pitkään käytin suruhuntua hatussa. Tuntui että tulevaisuutta ei tulekaan. Mutta tulihan se. Lapset sen pakotti.”

Tarinan minä on Viipurissa 1914 syntynyt ja Helsingissä 2007 kuollut Kaarina Valkonen, monipuolisen elämäntyön tehnyt opettaja. Sota-aika oli toinen osa päivän ohjelmaa.

– Historiankirjat puhuvat paljon sodista. Olisi tärkeää katsoa historiaa ihmisten kautta, rauhan kautta, Eva Biaudet arveli. Maarit Feldt-Ranta puolestaan uskoi, että 100-vuotisjuhlassa näkyy uusi, moderni Suomi. Perinteitä pitää

kunnioittaa, mutta luoda myös uusia. Samaa painotti Saara-Sofia Sirén. Hänestäkin on tärkeää katsoa eteenpäin ja miettiä, mikä on naisen rooli seuraavan 100 vuoden aikana.

Kouluruokailu sai alkunsa sata vuotta sitten

”Minä tein anomuksen määrärahan myöntämiseksi Koulukeittoyhdistykselle, jotta koululaiset saisivat yhden aterian koulupäivän aikana.”

Hilda Käkikoski, 1864-1912, oli suomen kielen ja historian opettaja. Hän kuului ensimmäisiin naiskansanedustajiin ja teki aloitteen kouluruokailusta jo 1908. Esitys hyväksyttiin. Siinä oli alku hienolle kehitykselle, jolla on ollut valtava vaikutus perheiden hyvinvoinnille.

Maritta Pohls ja Henrika Nordin johdattivat yleisön tilaisuuden kolmanteen jaksoon kysymällä, miten naisyhdistysten yhteistoiminta nyt sujuu.

– On nähty parempiakin aikoja, Biaudet tokaisi. Hän nosti yhdeksi voimanosoitukseksi lasten subjektiivisen päivähoidon. Mutta uudistuksesta on yli 20 vuotta. Nyt ei löydy samaa voimaa hakea ratkaisuja.

Feldt-Rannan mielestä viime vuosina on tasa-arvossa otettu merkittäviä askelia taaksepäin. Naisten verkostoja tarvitaan.

– Tasa-arvo ei näy hallitusohjelmassa, arveli Sirén, hallituspuolueen edustaja. Hän halusi vetää myös miehet mukaan tasa-arvokeskusteluun.

Mitä jatkossa? Edustajat olivat yhtä mieltä, että perhevapaaudistusta tarvitaan. Toteutuksesta käsitykset poikkesivat.

Äitien hoiva huolettaa

”Käänny palvelukodin pihaan. Käytävän päässä, oikealla ensimmäisenä ovenpielessä, lukee



Naisten Ääni -debattia oli seuraamassa Helsingin, Hämeenlinnan, Vaasan ja Oulun naisliittolaisia. – Kuva: Tuija Rannikko.

Naisten Äänen tarinat oli osa muutaman kymmenen elämäkertavälähdyksen kokonaisuutta, jonka kautta Suomalainen Naisliitto ja Bildningsalliansen esittelivät Naisten Ääntä, Naisliiton kärkihanketta, Porin SuomiAreenassa keskellä kesää 14. heinäkuuta. Naisten Ääni -hankkeen projektikoordinaattorin Maritta Pohlsin johdolla oli valmisteltu runsaan tunnin ohjelma, jonka otsikkona oli Suomalaisen naisen historiasta ja tulevaisuudesta kertova Kvinnlig Sisu – kas nainen.

Koleasta ja tuulisesta säästä huolimatta kuulijoita kertyi katsoomoon viitisenkymmentä, heistä parikymmentä naisliittolaisia.

isoin kirjaimin Elli. Noin vuosi sitten äidiltä meni näkö kokonaan vasemmasta silmästä.

Täysvillaisen torkkupeiton alta pilkistävät punaiset tossut. Ennen täytyi aina olla korkokengät. Istun tuolille sängyn viereen ja sivelen etusormellani nukkujan kämmenselkää.

– Äiti... kuiskaanku kuuluvasti hänen vasempaan korvaansa.

– Voi Tuula rakas!

Kosketusta janoavat kädet hapuilevat ja rakkautta säteilevät silmät loistavat. Pehmeät posket koskettavat hetken toisiaan. Siirrän harmaat hiukset otsalta ja annan suukon.”

Pyhäjoella 1921 syntyneen äitinsä Elli Karsikon tarinan on Naisten Ääneen kirjoittanut tytär Tuula Laitinen. Äitien

vanheneminen oli myös Areena-tapahtuman viimeinen jakso. Naisedustajia huolesti, miten jatkossa kyetään tarjoamaan laadukasta hoivaa.

Eva Biaudet otti esille, miten monien vanhojen naisten elämää varjostavat yksinäisyys ja pienet tulot. Maarit Feldt-Ranta muistutti, että naisten pienet palkat eivät ole yhdenkään elämäntekijä, sillä ne vaikuttavat elämään eläkkeelle asti. – Jos ei tehdä rytmimuutosta, kehitys kohti samapalkkaisuutta on todella hidasta.

Saara-Sofia Sirén lisäsi samapalkkaisuuspohdintoihin, että ei ole erikseen naispolitiikkaa, vaan jokaista päätöstä pitää arvioida tasa-arvon kannalta. •

NAISTEN ÄÄNI TIENHAARASSA

**Naisten elämäkertoja ko-
koava verkkojulkaisu luo-
tiin, koska tietoa naisista
löytyy useimmiten perin-
niukasti. Nyt, kun sivuilla
on noin 500 elämäkertaa,
jatkolle haetaan mallia ja
rahoitusta.**

Naisten Ääni -sivusto on ol-
lut Suomalaisen Naisliiton
kärkihanke reilut kaksi vuotta.
Alkuun tarinoita kertyi verk-
kaisesti. Viime syksystä vauhti
kiihtyi, kun tieto hankkeesta le-
visi. Toiveena on, että pian ver-
kossa on tuhansien tarinoiden
kokonaisuus.

Hanketta johtaa Suomalai-
sen Naisliiton hallitus. Päätoi-
mittaja on liiton puheenjohtaja,
ensin **Kirsti Ojala**, nyt **Leena
Ruusuvuori**. Yhteistyökump-
paneiden joukosta on koottu
asiantuntijaryhmä, jota on ve-
tänyt hankkeen projektikoordi-
naattori, Naisliiton Helsingin
yhdistyksen puheenjohtaja, fi-
losofian tohtori **Maritta Pohls**.

Naisten Äänen painopiste sukutarinoissa

Naisten Ääni -hankkeen mer-
kitystä ja tulevaisuutta arvioi
tässä neljä asiantuntijaryhmän
jäsentä.

Suomalaisen Kirjallisuuden
Seuran biografiakeskuksen toi-
mituspäällikkö, filosofian tohtori
Kirsi Keravuori vahvis-
taa Suomen olevan maa, jossa
moni matrikkeli ja tiedosto on
kovin miesvaltainen. Naisten
Ääni kokoaa naisista tietoja



*Kirsi Kera-
vuoresta on
tärkeää, että
Naisten Ääni
kokoaa nai-
sista tietoja
verkon kautta
helposti ja
nopeasti. –
Kuva: Leena
Hietanen.*



*Terhi Hei-
nilä kiittää
Naisten
Äänen sivuja
demokraat-
tisuudesta. –
Kuva: Leena
Hietanen.*

verkon kautta ja tekee sen hel-
posti ja nopeasti.

– Hämmästyttävää on, mi-
ten hienosti hanke on edennyt,
hän arvioi. Sivuille on kertynyt
paljon sellaista aineistoa, jota
ei osattu odottaa. Ensin sivujen
uskottiin täyttyvän paikallisten
merkkihenkilöiden tarinoista,
mutta painopiste onkin sukuhis-
torioissa.

– Tässä on tutkijoille tärkeä
piilofunktio. Elämäkertoista
voidaan selvittää, miten naisista
tänä aikana on kerrottu, minkä-
laista kuvaa naisista luodaan.

Tulevaisuudessa Naisten
Äänen kaltaisella verkkosivus-
tolla on Keravuoren mukaan

edessä kaksi vaihtoehtoa. Joko
sivustoa pidetään jatkuvasti
yllä, mikä vaatii sekä työtä että
rahaa. Tai sitten ilmoitetaan,
että jonakin vuonna aineisto
jäädytetään. Se on silloin ha-
lukkaiden käytössä, mutta sen
tietoja ei enää muokata.

Raha on kaikissa naisjärjestöissä tiukassa

– Näen hankkeen erittäin mer-
kittävänä. Se korjaa monta auk-
koa, naiset kun ovat pitkään ol-
leet unohdettuina, sanoo myös
Naisjärjestöjen Keskusliiton
pääsihteeri **Terhi Heinilä**. Hän
kiittää vielä sitä, että sivut ovat

hyvin demokraattiset; siellä
ovat mukana sekä merkinnaiset
että tavalliset naiset.

Sivuston jatkumista Heinilä
pitää niin ikään tärkeänä. – On
löydettävä ratkaisu siihen, että
naisten tarinoille on olemas-
sa pysyvä alusta. Samalla hän
myöntää, että helppoa se ei ole.
Naisjärjestöissä on osavia toi-
mijoita, mutta raha on kaikilla
tiukassa.

Ompelukone avaa uusia näkökulmia

– Naisten Ääni tuo uutta tie-
toa tutkimukseen, vakuuttaa
projektikoordinaattori Maritta
Pohls. Esimerkin hän ottaa Vaa-
san Suomalaisen Naisklubin
Naisten Ääni -näyttelystä. Sen
avajaisissa hän kertoi yleisölle
ompelekoneen merkityksestä.
Tilaisuuden lopulla hänen luok-
seen tuli nainen kertomaan, että
aihetta aletaan tutkia Vaasan
yliopistossa.

Pohls painottaa myös Nais-
ten Ääni -hankkeeseen kuulu-
vaa some-ulottuvuutta. Senkin
kautta on kerrottu naisten his-
toriasta.

– Esimerkkien kautta op-
piminen on niin ikään isossa
osassa. Muiden tarinat voi-
maannuttavat. Naisten Äänen
avulla naiskuva monipuolistuu
ja sanoma leviää. Moni luovien
alojen ihminen seuraa tarinoita.
Tuloksena voi olla elokuvia tai
kirjoja piilossa pysyneistä nai-
sista.

– Hengissä sivusto on pidet-
tävä, se on erinomainen paikka
kerätä tietoa. Ja nyt on vasta
päästy vauhtiin, Pohls sanoo
tulevaisuudesta. Sivuston tun-
nettuisuus kasvaa kaiken aikaa,
ja sisältöä voi kehittää erilaisten
teemojen avulla. Niitä voisivat
olla vuoden 1918 kokemukset
naisten näkökulmasta tai nais-
ten tarinat 1960- ja 1970-luku-
jen tasa-arvokuuhunnoissa.



*Marjo-Riitta Antikainen (vas.)
korostaa, että yksilötaso luo uutta
kulmaa historiankuvaan. Maritta
Pohlsin mielestä Naisten Äänen
sisältöä voi kehittää erilaisten tee-
mojen avulla.*

**Naisten Ääni -hanke innosti Vaa-
san yliopiston tutkimaan ompe-
lekoneen merkitystä suomalaisen
naisen elämässä.**

– Kuvat: Hans Björknäs.



Naisten Äänellä on valoisa tulevaisuus

– Naisten Ääni -hanke on ääret-
tömän perusteltu, sanoo Helsin-
gin yliopiston kirkkohistorian
dosentti, teologian tohtori **Mar-
jo-Riitta Antikainen**. Hank-
keen merkitys on kasvanut to-
teutuksen edetessä, mutta uusin
syin.

– Iloinen yllätys on ollut,
että tietoa tulee kaikenlaisista
naisista. Jutut ovat kirjoittajille
usein henkilökohtaisesti tärkei-
tä.

Kaikki keruuaineisto on
tutkimukselle olennaista. Anti-
kainenkin ottaa esimerkiksi
ompelekoneen. Sen huomatta-
va rooli naisten elämässä
havahdutti. Myös kertomisen
perinnettä voisi elämäkertoista
tutkia, kuten sitäkin, miten

sukulaisuussuhde vaikuttaa sii-
hen.

– Uskon, että tämä on vasta
alkua. Hankkeella on tulevai-
suus, Antikainen arvioi. Tari-
noita on jo paljon. Tieto kulkee
ihmisiltä ihmisille. Ja kun Suo-
mi 100 -pöhinä on ohi, hanke
kerää lisää julkisuutta.

Samalla kun erilaisten elä-
mäkertojen virta sivustolle jat-
kuu, voisi Antikaisen mukaan
miettiä, millaisten projektien
avulla sinne saataisiin täsmä-
juttuja tietyiltä ajanjaksoilta tai
tiettyjen ryhmien, kuten nuor-
ten naissukupolvien elämästä.

Dosentti Marjo-Riitta Anti-
kainen sai marraskuussa 2016
yliopistokursseistaan tunnus-
tuspalkinnon Naisliittoon kuu-
luvalta Opetusneuvos Hilja Vil-
kemaan Säätöiltä. •

VAALIKUUMETTA, PALKINTORIEHMAA, ÄIJÄBALETTIA

Aleksinkulman iso sali oli ääriään myöten täynnä, kun oululaiset kokoontuivat Naistenpäivän juhlaan. Sen toteuttivat yhteistyössä Suomi-Venäjä-Seuran Oulun osasto, Hyvän mielen talo, Tyttöjen talo, Oulun seudun Nytkis, Suomalaisen Naisliiton Oulun osasto ja Oulun Naisunioni.

Joenne varsinainen juhlan alkua kuntavaali-innostus nytkähti aimo askeleen eteenpäin Nytkisin järjestämässä vaalipaneelissa, johon osallistui naisehdokkaita seitsemästä puolueesta. Paneelin vetäjänä toimi Naisliiton Oulun osaston puheenjohtaja **Kirsti Ojala**. Keskustelun pääteemoina olivat varhaiskasvatus, päivähoido, lähisuhdeväkivalta ja joukkoliikenne – kaikki naisten tasa-arvon, hyvinvoinnin ja sujuvan perhe-elämän kannalta keskeisiä asioita. Puheen- vuoroja pyydettiin runsaasti ja mielipide-eroja ei ollut, mutta yhteisiä päämääriä löytyi. Niitä olivat luottamustoimiin osallistumisen helpottaminen vanhempainvapaa-aikana, päiväkotien pääsymahdollisuus lähikoulu- periaatteella, lähisuhdeväkivaltaa kokeneille nopea avunsaanti ja toimiva joukkoliikenne.

Juhlan keskeinen osuus oli Naisten Ääni -kirjoituskilpailun palkintojen jako. Kaksi kuvassa olevien naisten kirjoitusta palkittiin: **Anja Garavölgyin** Lydia Hartikainen – kyläompelija ja **Pirkko Mattilan** Kauppias Lydia Lyttinen – veitsiluotolaisten hovihankkija. Palkinnot heille antoi Kirsti Ojala. Vuoden Sara -kunniakir-



Anja Garavölgyin ja Pirkko Mattilan kirjoittamat elämäkertatarinat palkittiin Naistenpäivän juhlassa Oulussa.

jan sai tuomiorovasti **Satu Saarinen**, joka on raivannut tietä naispappien urakehitykselle Pohjois-Suomessa ensimmäisenä naiskirkkoherrana ja nyt tuomiorovastina. Kunniakirjan, jota Oulun Naisunioni on jakanut Sara Wacklinin muistoksi vuodesta 1987, luovutti Naisunionin **Taina Pitkänen-Koli**.

Juhlan taiteellinen anti oli monipuolista ja tasokasta. Trubaduuri **Tiia Karhu** viritti väen juhlatunnelmaan, minkä jälkeen astui lavalle Suomi-Venäjä-seuran Äijäbalettiryhmä En ala. Esityksensä se aloitti

Ruusuvallssilla Pähkinänsärkijä ja Hiirikuningas-baletista, mitä seurasi äijämäisemmät Lähätän ja läkähdyn, Ohi on.... Lapset lausuiivat runoja äidille ja mummolle sekä soittivat pianolla kappaleen Greensleeves. Myös Kanerva-lauluryhmän mukaansatempaavat tanssi- ja lauluesitykset saivat runsaat suosiosoitukset. Heillä oli myös aimo annos kärsivällisyyttä opettaessaan yleisölle venäläisten piirittämien askelia.

Juhlassa oli Naistenpäivän tunnelmaa parhaimmillaan.

– Teksti ja kuva: Marianne Rossi.



Tornion Kukkakeidas

Eliksenkatu 4, 95400 Tornio
016 480 028, www.kukkakeidas.fi

ME TEEMME SUOMEA YHDESSÄ

Naisten Ääni -näyttelyn avajaisiin osallistui noin 90 henkilöä. Avajaisten lopuksi vaasalaiset kirjoittajat kukitettiin.



Vaasan kaupunginkirjastossa oli syyskuun esillä Naisten Ääni -näyttely Me teemme Suomea yhdessä. Näyttelyssä, jonka oli rakentanut Vaasan Suomalainen Naisklubi, esiteltiin henkilötauluja ja videoita vaasalaisten Naisten Äänen verkkosivuille kirjoittamia kertomuksia.

Näyttelyn avajaisissa filosofian tohtori **Marjo-Riitta Antikainen** esitelmöi vaasalaissyntyisen Mathilda Wreden kansainvälisestä urasta ja Naisten Äänen projektipäällikkö **Maritta Pohls** Naisten Ääni -kampanjasta. Näyttelyn avasi Naisklubin puheenjohtaja **Seija Lähdemäki, Anni ja Anton Ylikallio** musisoivat, ja vaasalaiset kirjoittajat kukitettiin.

Näyttelyn ansiosta Vaasassa alkoi kolme kirjoituskurssia.

– Teksti: Pirjo Kukkohovi.
Kuvat: Hans Björknäs.



Marjo-Riitta Asikainen kertoi Mathilda Wredestä.

Lahden Naisten Ääni -kurssi uusitaan

Lahden Wellamo-opiston tunteisiin vetoavalla Naisten Ääni -kurssilla sekä itkettiin että naurettiin. Tämä näkyi myös Naistenpäivän tilaisuudessa, jossa kurssilaiset esiintyivät innostavan opettajansa, sanataiteilija **Leeliisa Kivikarin** kanssa. Kurssi uusitaan syksyllä.

– Teksti: Tuulikki Ritvanen

80 KALEVALA® jewelry
Kesyttämätöntä kauneutta

NAISEN
ÄÄNI

Kalevala Koru lahjoittaa Roosa nauha -keräykseen
10 € jokaisesta tämän vuoden kampanjakorusta.
Myyntiaika vuoden 2017 loppuun.
ROOSA NAUHA 2017 – design Kirsti Doukas

Roosa nauha
Syöpäsäätiö.

KIRSTI POHJONEN

NAISJÄRJESTÖT VOISIVAT ÄRHÄKÖITYÄ

Heinäkuisena iltana uuden kulttuuripajan lavalle nousi neljä naista kertomaan sanoin ja sävelin runoilija **L. Onervan** elämästä. Tuusulas- sa vietettiin Meidän festivaalia 2017. Taiteellinen johtaja **Pekka Kuusisto** omisti sen vuoden 1907 eduskuntaudistukselle ja erityisesti silloin valituille maailman ensimmäisille naiskansanedustajille. Teema näkyi niin, että koko viikon esillä olivat vain naistaiteilijat ja heidän työnsä.

Hieno tapa juhlistaa itse- naisen Suomen 100-vuotis- ta taivalta ja naisten nousua eduskuntaan 110 vuotta sitten. Rutinoita ei nimekäs taiteili- jakaan ratkaisustaan selvinnyt. Keskusteltiin siitä, onko enää tarpeellista liittää vaikkapa tai- teilijan titteliin nais-etuliitettä.

Minusta siihen on hyvä syy, vaikkapa silloin, kun se osal- taan paljastaa jotakin tasa-ar- votyön menestyksestä tai mene- tyksestä.

Kun Naisliitto syntyi 1907, perustajajäseniin kuulunut **Tekla Hultin** joutui virkauralle päästäkseen anomaan vapau- tusta sukupuolestaan. Nais-lii- te oli sinä aikana vain haitta. Musiikkimaailmassakin harva tuolloin uskalsi ennakoita, että lavalle joskus astelisi vain nai- sista koostuva esiintyjäjoukko.

Hyppäys on valtava. Kir- jailija **Kaari Utrio** arvioi Minna-lehdessä 2015, että suomalaisten naisten aseman kohentuminen ja naisten nousu täysivaltaisiksi kansalaisiksi on suurin yhteiskunnallinen muu- tos 150 vuoden ajalta.

Se on koko naisliikkeelle ison ilon aihe.



Vieläkään tasa-arvoa ei ole silti saavutettu. Hei- näkuisessa SuomiAreena -ti- laisuudessa mukana olleet naiskansanedustajat arvelivat tasa-arvohankkeiden ottaneen viime vuosina jopa taka-askelia.

Vino asetelma työntyy esille toistuvasti vaikkapa arjen uuti- soinnissa. Kesän loppupuolella Aamulehti esitteli Tampereen uuden kaupunginvaltuuston valtuustoryhmien vetäjät. Mer- kittävää kunnallista valtaa käyt- tävän kahdeksan valtuutetun joukossa ei ole yhtään naista, vuonna 2017. Ei uskoisi, että tänä vuonna on juhlistu myös yleisen ja yhtäläisen äänioikeu- den sataa vuotta kunnallisessa päätöksenteossa.

Maan hallituksessakaan tasa-arvo ei toteudu. **Juha Sipilän** (kesk) ministe- ristössä on nyt 11 miestä ja 6 naista. Asetelma heijastuu tar- keisiin ministerivaliokuntiin. Ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa pohtivat ministerivaliokun- nassa vain miehet. Talouspo- liittisessa ministerivaliokun- nassa on 6 miestä ja 1 nainen.

Kauaksi on edetty 2000-lu- vun taitteesta. **Paavo Lipposen**

(sd) toisen hallituksen aloitta- essa 1999 ministereinä oli 10 miestä ja 9 naista. **Anneli Jäät- teenmäen** (kesk) hallituksessa 2003 tasa-arvo toteutui täysin: 9 naista, 9 miestä. **Matti Van- hasen** (kesk) toinen hallitus teki alkuvaiheessaan maailma- nennätyksen; ministereinä 12 naista ja 8 miestä.

Naisten näkymättömyyteen yhteiskunnan tärkeillä paikoil- la on edelleen puuttuttava. Ja perusteluissa on hankala edetä ilman nais-liitettä.

Suomalaisen Naisliiton 110-vuotisjuhlavuonna kat- se on ollut paljon mennees- sä, kun on kirjoitettu liiton historiakin. Mennyt voi par- haimmillaan antaa sytykkeitä uuteen. Naisliiton perustajajä- senet olivat ihailtavan rohkeita ja toimeliaita naisia ajaessaan naisten asemaan parannuksia. Semmoista ärhäkkyyttä nais- liike kaikkineen tarvitsee nyt- kin. Osaamista ja sanomisen taitoa joukoissa kyllä riittää.

Tulevaisuuspohdinnoissa Tampereen Saskiat -yhdis- tys on saanut apua kummeil- ta, yrityseltä ja hallinnon kokeneilta tekijöiltä. Heidän viestinsä on: hakekaa yhteis- työtä. Se on olennainen kei- no menestyspyrkimyksissä. Yhteistyössä ääni voimistuu. Sama pätee naisjärjestöihin. Suomalainen Naisliitto on tätä jo tiettyssä mitassa toteuttanut.

Yhteinen Naisjärjestöjen Keskusliitto on toki jo olemas- sa. Sillekin voisi tehdä hyvää, jos järjestökentästä tulisi sekä tukea pyrkimyksiin että kipa- koita aloitteita yhteisesti ajatta- vaksi. •



NAISLIITTO UUDEN VUOSIKYMMENEN KYNNYKSELLÄ

110-vuotias Suomalainen Naisliitto ja sen yhdistykset/osastot päivittivät toimintansa.

Suomalaisen Naisliiton lapsuusvuosina sen toiminta keskittyi jäsenhankintaan, kansalaissivistyksen levittämiseen ja naisten aseman parantamiseen. Osastoja syntyiikin ensimmäisinä vuosina lähes sata. Valtaosassa niissä samoin kuin keskusliitossa puheenjohtajana oli opettaja. Nyt osastoja on jäljellä kuusi, ja puheenjohtajien ammatillinen kirjo on laaja. Samoin Naisliiton toiminta. Naisten valistamisen levittämisen ja yhteiskunnallisten uudistusten rinnalle on tullut tasa-arvon edistäminen, naisten äänen kuuluminen, valistus ja virkistys. Jäsenhankinta on edelleen tärkeää.

Motivoituneet eläkeläiset ovat toivejäseniä

– Mielestäni Suomalaisen Naisliiton tulevaisuus näyttää hyvältä ja vakaalta, liiton puheenjohtaja **Leena Ruusuvoori** vakuuttaa. Perustehtävät ovat hallussa: naisten ääni kuuluviin, valistus ja virkistys ja anna ääni naiselle ovat hyviä sloganeita, joita voi käyttää monessa yhteydessä, kunkin vuoden teeman mukaisesti.

Myös perinteiset kaksi isoa seminaaria vuodessa on pu-



Leena Ruusuvoori

heenjohtajan mielestä hyvä ja riittävä määrä, tosin hän oudoksuu niiden nimeä. – Monille ei avaudu, miksi seminaareja kutsutaan Minna Canth -seminareiksi. Jos uudelleen aloitettavat kesäjuhlat saavat tuulta purjeisiin, ne ovat hyvä lisä tunnetavuuden ja vaikuttavuuden lisäämisessä.

Kaikilla naisjärjestöillä on haasteena innokkaiden luottamushenkilöiden saaminen mukaan toimintaan. Niin myös Naisliitolla. – Jäsenistön ikääntyessään tulee varmistaa uuden joukon kasvaminen. Mahdollisimman monen mukaan otamaan aktiivitoimintaan on

tärkeää. Mielenkiintoisen toiminnan kautta saadaan myös uusia jäseniä.

Nuorten perään Leena Ruusuvoori ei kuitenkaan haikaile, sillä motivoituneet, toimintaa kaipaavat eläkeläiset ovat hänen toivejäseniään.

LEENA RUUSUVUORI

on 68-vuotias feministi ja naisjärjestöaktivisti sekä viiden aikuisen lapsen äiti. Viisitoista vuotta kestäneen virkahenkilönä toimimisen jälkeen hän on ollut pääsihteerinä Naisasialiitto Unionissa, vetänyt Stakesissa naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyprojektia ja ollut pääsihteerinä Naisjärjestöjen Keskusliitossa. Hän on ollut jäsenenä useissa komiteoissa ja työryhmissä sekä Suomen delegaatioissa useissa YK:n naisten asemaa käsitelleissä konferensseissa ja kokouksissa. Tällä hetkellä hän on Suomalaisen Naisliiton puheenjohtaja, Käkisalmen Kaupungin Rouvasväen yhdistyksen ja Naisten Kulttuuriyhdistyksen talousvastaava sekä Tunne Rintasi ry:n hallituksen varajäsen. Hän on ollut Nais-toimittajien Kellokas ja saanut äitienpäiväkunniamerkin sekä Naisjärjestöjen Keskusliiton Aleksandra-palkinnon. Harrastuksia ovat naisjärjestöt ja kävely.

Helsingin yhdistys suuntautuu ulospäin

Helsingin yhdistys on Naisliiton osastoista sekä taloutensa että jäsenistönsä puolesta ylivoimainen. Jäseniä on 222. Ensi vuoden suunnitelmat ovat vielä kesken, mutta puheenjohtaja **Maritta Pohls** uskoo, että jäsenillat jatkuvat. Osa niistä suunnataan omille jäsenille ja heidän ystävilleen. Osa – esimerkiksi laajennettu Maikin Salonki – järjestetään yhteistyökumppaneiden kanssa. Tällöin istutaan kahvipöydissä Maikki Fribergin hengessä, ja osanottajina on muitakin kuin omat jäsenet. Tänä vuonna kumppaneina ovat olleet Eurooppalaiset, BPW-Helsinki ja tasa-arvokonsultointia tekevä WoM Oy. Laajennetut tapaamiset palvelevat myös jäsenhankintaa.

Helsingin yhdistyksen ongelma on sama kuin Suomen: vanhetessa väki vähenee.

– Sääntöjen mukainen tehtävämme on levittää tietoa naisten asemasta Suomessa kaikille, ei vain jäsenille, Maritta Pohls kertoo. Esimerkiksi marraskuussa Maikin Salonkiin tulee Heidi Hautala kertomaan naisasian tilasta, joka on maailmalla ottanut taas hiukan takapakkia.

MARITTA POHLS

on johtanut Helsingin yhdistystä kaksi vuotta. Ammatiltaan hän on historiantutkija ja yrittäjä ja tuntee hyvin suomalaisen naisjärjestökentän. Vuonna 2011 Maritta Pohls oli toteuttamassa Naisjärjestöjen Keskusliiton 100-vuotisnäyttelyä Leena Ruusuvooren kanssa. Tällöin hän tutustui Suomalaiseen Naisliittoon, minkä jäseneksi hänet houkutteli Maija Kauppinen. Vuonna 2014 Maritta Pohls ehdotti Naisliitolle Naisten Ääni -hanketta ja on nykyään sen koordinaattori.



Maritta Pohls (yläkuvasa) ja Liisa Temisevä.



Jyväskylän osasto vihertyy ensi kesäksi

Jyväskylän osasto jalkautuu ensi kesänä Tourujoelle, jonka varrella olevaa vanhaa Kan-

kaan teollisuuskaupunginosaa Jyväskylän kaupunki kunnostaa parhaillaan. Umpeen kasvanut Tourujoen alue siistitään, ja rantoja on jo rakennettu kaupunkilaisten virkistyskäyttöön.

Osaston puheenjohtaja **Liisa Temisevä** kertoo naisliitto-
laisten tukevan hanketta:

– Arvostamme kaupunkimme pyrkimyksiä parantaa asumisviihtyvyyttä tekemällä kävelyn Tourujoen rannalle.

Muita ensi vuoden suunnitelmia on kirjailijavierailu Suomalaisen kirjakaupan kanssa.

Liisa Temisevä kertoo, että osaston suurin tämän hetken murhe on sihteerin puuttuminen, mutta iloitsee, että osasto saa kotisivut vuoden vaihteessa, viimeisenä Suomalaisen Naisliiton osastoista. Jäseniä Jyväskylällä on 27.

Jyväskylän osaston tärkein yhteistyökumppani on naiskuoro Vaput, jonka kanssa osasto omistaa huoneiston Alvar Aallon piirtämässä Aira-talossa ja saa siitä vuokratuloja. Osaston talous on puheenjohtajan mukaan tiukka, mutta se osaa elää niukkuuden kanssa.

LIISA TEMISEVÄ

on eläkkeellä oleva yrittäjä ja herastuomari. Hän on ollut Jyväskylän osaston puheenjohtaja vuodesta 2014, jolloin Liisa Kuusela jätti puheenjohtajuuden, ja istunut vuosia Naisliiton hallituksessa. Liisa Temisevän ura on kulkenut nuorisotyön kautta politiikkaan ja maakunnalliseksi vaikuttajaksi. Hän on ollut Leivonmäen kunnanvaltuuston puheenjohtaja ja maallikkotuomareiden yhdistyksen puheenjohtaja. Nykyään hän on Lions Club Joutsan presidentti.

Jatkuu seuraavalla sivulla.

OULU LUOTTA EDELLEEN YHTEISTYÖHÖN

Naisliiton Oulun osasto on piristävä poikkeus jäsenkatoa kärsivässä yhdistystoiminnassa. Uusia jäseniä on tänä vuonna tullut 11, joten jäseniä on nyt 89. Yhdistys järjestää vuosittain Naisten päivän tapahtuman ja osallistuu lokakuussa kansalaisvaikuttamisen ja marraskuussa väkivallan vastaisen päivän järjestelyihin. Osaston aktiivisuus perustuu puheenjohtaja **Kirsti Ojalan** mukaan sen kykyyn tehdä yhteistyötä paikallisten naisjärjestöjen kanssa.

– Tänä vuonna olemme järjestäneet Naisten Ääni -näyttelyt Oulun ja Limingan kirjastoon. Suuremmat tapahtumat teemme yhteistyössä Oulun naisjärjestöjen kanssa. Ilman tätä näkyvyytemme olisi heikompi. Isot yleisötilaisuudet tuovat aina uusia jäseniä.

Kirsti Ojala uskoo naisverkostoihin. Hän toimii Oulun seudun NYTKISin eli Naisjärjestöt Yhteistyössä -järjestön taloudenhoitajana ja tiedottajana. Sitä kautta osasto on saanut vaikuttamiskanavan.

Oulun kaupunki tarjoaa kerhotalostaan tilan kerran kuukaudessa naisliittolaisten jäsenillaksi. Yhdistyksen talous on vakaalla pohjalla näppärän taloudenhoidon ja vapaaehtoisten toimijoiden ansiosta.

KIRSTI OJALA

johti Naisliittoa 2014–15 ja on johtanut Oulun osastoa vuodesta 2016. Hän on eronnut kolmen lapsen äiti. Ammatiltaan hän on prosessitekniikko ja työskennellyt suomalaisen puunjalostusteollisuuden palveluksessa, mistä jäi eläkkeelle laboratorion esimiehenä. Hänellä on runsaasti luottamustoimia naisjärjestöissä. Vuoden alussa hänet valittiin myös Pohjois-Pohjanmaan kirjoittajien hallitukseen.



Kirsti Ojala (yläkuvassa) ja Marja-Riitta Tervahauta.



TORNION NAISET OVAT VAIKUTTAJANAISIA

Tornion naisliittolaiset tunnetaan Tornion kaupungissa ja kaupungintalossa. Ansio tästä kuuluu yhdistystä 30 vuotta johtaneelle **Marja-Riitta Tervahaudalle**, joka teki uransa kaupungin palveluksessa. Hän tuntee kaupungintalon kuin omat taskunsa eikä säikähä virkamiehiä, joista moni on tuttu työajalta.

– Parhaillaan pyrimme vaikuttamaan kaupungin jakamiin urheiluavustuksiin. Pojat saavat rahaa urheiluharrastuksiin, mutta tytöt on unohdettu. Tyttöjen urheilusuoritukset paranevat,

kun heidät huomioidaan avustuksissa, Marja-Riitta Tervahauta uskoo.

Toinen tapa vaikuttaa päätäjiin on uusien valtuutettujen kummitoiminta. Tornion yhdistys mentoroi uusia naiskaupunginvaltuutettuja, joista moni on yhdistyksen jäsen. Viime kevään kuntavaaleissa 13 Tornion yhdistyksen naista oli ehdokkaana ja neljä pääsi valtuustoon. Katri Kulmuni on myös kansanedustaja.

Tornion yhdistyksellä on 122 jäsentä. Suuri jäsenmäärä selittyy yhdistyksen näkyvyydellä ja kiinnostavalla toiminnalla. Esimerkiksi tänä kesänä osallistuttiin Ylitornion kunnan ja Annikki Kariniemi-seuran järjestämille Hattupäiville sekä vierailtiin Annikki Kariniemen omakotitalossa. Ensi vuodeksi yhdistys suunnittelee historiikin kirjoittamista, sillä edellinen, 2002 ilmestynyt Rohkeiden naisten työsarja, on loppuunmyyty.

MARJA-RIITTA TERVAHAUTA

on johtanut Tornion yhdistystä 30 ja Naisliittoakin kahdeksan vuotta. Hän on ollut myös vuosikymmenet Opetusneuvos Hilja Vilkemaan Stipendisäätiön puheenjohtaja ja Naisliiton varapuheenjohtaja ja taloudenhoitaja. Ammatiltaan hän on hallintosihteeri, koulutukseltaan varanotari. Nyt hän toimii yhdistyksissä, jotka vuokraavat asuntoja seniorille. Hän harrastaa myös raviurheilua ja kuntoliikuntaa.

VAASAN NAISKLUBILLE TULOSSA JUHLAVUOSI

Vaasan Suomalainen Naisklubi täyttää ensi vuonna 100 vuotta ja valmistautuu juhlaan järjestämällä ensi lokakuussa Minna Canth -seminarin. Myös Naisklubin historiikki valmistuu juhliin.

Tämän vuoden syyskauden Naisklubi avasi Vaasan kirjastossa Naisten Ääni-näyttelyllä. Se sai hyvän vastaanoton ja runsaasti palstatilaa paikallisissa lehdistä. Perinteiset jäsenillat joka kolmas maanantai jatkuvat. Niissä on aina joko vierailija tai joku jäsen kertomassa ajankohtaisista, mielenkiintoisista, joskus historiaankin liittyvistä asioista.

Jäseniä Vaasan Naisklubilla on yli 80. Toiminnan selkärangan muodostaa vanhustyö. Sen pohja luotiin jo 1920-luvulla, jolloin alkoi rahan keräys vanhusten asuntoihin. Nyt taloja on kaksi, joissa molemmissa vuokra-asuntoja vanhuksille. Vanhuksista ja heidän virkistystoiminnastaan huolehtiminen on Naisklubin tärkeimpiä tehtäviä.

– Meillä on jäseniä, jotka ovat sitoutuneet toimimaan vanhusten parhaaksi. Heidän muodostamansa ystäväpiiri järjestää asukkaille ohjelmaa, klubin puheenjohtaja **Seija Lähdemäki** kertoo.

Naisklubi aloitti vuonna 2015 kummitoiminnan Vaasan kaupungin sairaalassa. Toiminta jatkuu vanhusten palvelutalossa Ruukinkartanossa.

SEIJA LÄHDEMÄKI

on luotsannut Vaasan Naisklubia 13 vuotta. Koulutukseltaan hän on ekonomi ja työskenteli ensin sähköurakointiliikkeenä, sitten miehensä perustettua autoliikkeen sen talousvastaavana. Yrittäjä jatkaa nyt poika, ja kolmas polvikin on mukana työssä. Seija Lähdemäki on istunut paikallisten pankkien hallituksissa. Hänellä on ollut luottamustehtäviä myös Vaasan Yrittäjänaisissa ja nyt seurakunnassa.



Seija Lähdemäki (yläkuvassa) ja Maija Kauppinen.



TUNTOSARVET OJOSA MONEEN SUUNTAAN

Naisliiton Hämeenlinnan osasto perustettiin samana vuonna kuin edellä mainitut.

Pian perustamisensa jälkeen se vaipui kuitenkin Ruususen uuneen, josta sen herätti Terttu von Weissenberg vuonna 1996. Nykyään yhdistys on elinvoimainen ja vireä: jäseniä on 55, suhde kaupungin naisjohtoon on toimiva, yhteydet muihin naisjärjestöihin elävät ja lehdistösuhteet kunnossa. Yhdistyksen jäsenet antavat osaamistaan aktiivisesti myös emon, Suomalaisen Naisliiton käyttöön.

Yhdistystä viidettä vuotta vetävä puheenjohtaja **Maija Kauppinen** uskoo, että tämä linja kestää myös tulevana vuosina. Avoimena ja aktiivisena tuntosarvet ojossa. Vaalipaneelit jatkuvat, samoin naisten teemapäivät. Minnan salonki kokoaa naiskirjallisuudesta kiinnostuneet ja hämeenlinnalaisia kannustetaan kirjoittamaan elämäntarinansa Naisten Äänen verkkosivuille. Hedelmälliseksi osoittautunut yhteistyö Wetterhoffin säätiön, Museon Skogsterin ja Militarinen museon sekä Vanajaveden opiston kanssa jatkuu. Samoin yhdistysöven avaaminen aikaansa seuraaville tasa-arvonaisille.

MAIJA KAUPPINEN

on ammatiltaan toimittaja. Päivätyön jälkeen hän on perehtynyt naisasiajärjestöihin, joista kirjoittanut kolme historiaa, viimeisimpänä Naisliiton 110-vuotisjulkaisun Valkoisia variksia ja helmikanoja. Vuonna 2005 hän liittyi Naisliiton Helsingin osaston jäseneksi ja on ollut sen jälkeen liiton hallituksessa 10 vuotta, joista neljä puheenjohtajana. Minnaa hän on toimittanut yhdeksän vuotta. Harrastuksena kirjoittaminen.



Tampereen Suomalaisen klubin kokoussali täyttyi huhtikuun alussa naisista ja naisten äänistä. •

TEKSTI: MARJATTA KERÄNEN JA MAIJA KAUPPINEN • KUVAT: MAIJA KAUPPINEN

100 VUOTTA NAISTEN ÄÄNIÄ KUNNALLISVAALEISSA

Naisilla on ollut yleinen ja yhtäläinen äänioikeus kunnallisvaaleissa sata vuotta.

Mikä on naisten asema kuntapolitiikassa 2017, äänioikeuden juhluvuonna?

Tätä pohdittiin kunnallisvaalien alla huhtikuun alussa, Minna Canth -seminaarissa Tampereen Suomalaisella klubilla.

Kun valtiollinen äänioikeus oli vuonna 1906 saatu, seuraava tavoite oli kunnallinen äänioikeus. Se toteutui 1917 eli samana vuonna kun Suomi itsenäistyi, aloitti valtiotieteen tohtori **Sari Pikkala** Åbo Akademista esitelmänsä.

Naisten nousu kunnallispolitiikan marginaalista alkoi kuitenkin vasta 1900-luvun jälkipuoliskolla. Merkkipaalu-na voidaan pitää vuotta 1992, jolloin naisten osuus nousi kolmanneksen. Tämän jälkeen kasvuvauhti on hieman hidastunut. Esimerkiksi 2004 naisvaltuutettuja oli 36,4 prosenttia ja 2012 36,2 prosenttia. Naisvaltuutettujen määrä vaihtelee kunnittain, esimerkiksi vuoden 2012 vaaleissa naisten osuus



Naisjärjestöiden Sari Pikkala toivoo työskentelevän määrätietoisesti, jotta nais ehdokkaita saadaan kuntavaaleihin enemmän.

oli 7–59 prosenttia. Kunnanhallitusten ja -valtuustojen puheenjohtajista naisia on alle 30 prosenttia, ja kunnanjohtajista vain joka viides on nainen.

– Sadan vuoden saldo on, että naisilla on edelleen aliedustus kuntapolitiikassa, vaikka he ovat äänestäneet miehiä aktiivisemmin vuodesta 1984 lähtien, Sari Pikkala tiivisti.

Naisten matka valtaan on kesken

Vaikka miehet ja naiset ovat lainsäädännön mukaan periaatteessa tasa-arvoisia, näin ei ole käytännössä. Esimerkiksi poliittisessa päätöksenteossa naisten matka valtaan on yhä kesken. Kun ensimmäisissä eduskuntavaaleissa valittiin 19



Esitelmien välillä sanataiteilija Reija Anneli kertoi pieniä naisten elämätarinoita, jotka oli poimittu Naisten Äänen verkkosivuilta.

naista, 9,5 prosenttia kansanedustajista, heitä on nyt eduskunnassa vasta 83 eli 42 prosenttia. Kunnanvaltuustoissa naisten osuus on – kuten edellä mainittiin – tätäkin pienempi.

Sari Pikkalan mielestä olisi tärkeää, että naisvaltuutettuja olisi enemmän, sillä kuntapolitiikka on tärkeää lähidemokratiaa.

– Kaikki kunnan toiminta vaikuttaa sukupuolten asemaan ja tasa-arvoon. Kunta-alan henkilöstöstä noin 80 prosenttia on naisia, ja kunta on naisten suurin työnantaja Suomessa. Kuntapäättäjät myös vastaavat kuntien rekrytoinneista. Miesvaltaiset valtuustot myös palkkaavat mieluummin miehiä. Jokin aika sitten Joensuussa haettiin elinkeino- ja hyvinvointipalvelujen johtajiksi henkilöitä, joilla on ”kyky kannatella löyempää solmiota”.



Anneli Tainan mielestä sukupuolella on edelleen väliä eli tasa-arvotyötä tarvitaan.

Kunnanjohtajista naisia onkin vain joka viides.

Jos naiset todella haluavat tasa-arvon toteutuvan yhteiskunnassa, he antavat kuntavaaleissa äänensä naiselle. Ja jos valtuutetut haluavat todella vaikuttaa, he eivät luovu paikastaan yhtä helposti kuin nykyään, vaikka aikapula vaivaisi tai kuntaa tuntuisi johtavan pieni miesten klikki.

Naisvaltuutetut keskittyvät pehmeisiin asioihin

Filosofian tohtori **Maritta Pohls** yhtyi Sari Pikkalan vaatimukseen, että naisten tulisi äänestää kuntavaaleissa naista ja vaikuttaa näin oman paikkakuntansa hyvinvointiin. Pehmeiden asioiden sijaan hän toivoi naisten keskittyvän nykyistä enemmän talousasioihin.



Maritta Pohls kertoi, että naiset ovat aina osanneet käyttää verkostoja ja toivoi, että perinne jatkuu Naisliitossa.

– Kuntien hallinnossa naiset valitsevat edelleenkin toimialueekseen sosiaalipolitiikan eli köyhäinhuolto-, huolto-, terveys- ja koululautakunnat. Tai kulttuurin, esimerkiksi urkujen hankinnan paikkakunnan kirkkoon, konserttisalin kaupungintaloon tai perinteisen kaupunkimiljöön säilyttämisen. Myös lasten ja nuorten liikuntaharrastus ja leikkipuistot ovat monen naiskunnanvaltuutetun sydäntä lähellä.

Sama painotus näkyy eduskunnassa.

– Hyviä hankkeita kaikki, mutta samalla tuotamme itse segregatiota politiikkaan, Maritta Pohls huomautti.

Myös Naisliiton Helsingin yhdistyksen vaali-illassa keväällä 2017 kuultiin, että nais ehdokkaita kiinnostavat edelleen ennen kaikkea vammais-

maahanmuuttaja- ja romaninaiset, naisten lukutaidottomuus, naisyritykset, mutta myös liikunta, erityislääkäripalvelut, hammashoito, päivähoidot, turvattu, sateenkaari-riperheiden palvelut, esteettömyys, terveysasemien jonot ja subjektiivinen päivähoido.

Äänioikeus on Suomen vahvuus

Kysymykseen, mitä naiselta vaaditaan kuntapolitiikassa, vastasi **Anneli Taina**, poliitikko ja päättäjän, entinen ministeri, kansanedustaja, maaherra ja aluehallintoviraston ylijohtaja.

– Poliitiikassa naiselta vaaditaan hyvää itsetuntoa, kestokykyä, kärsivällisyyttä ja ennen kaikkea yhteistyökykyä. Hänen on oltava myös rohkea ja uskallettava tehdä vaikeita päätöksiä.

Esimerkin Anneli Taina kertoo puolustusministeriajoiltaan:

– Kun varusmiespalvelulakia pantiin toimeen, ilmavoimat vastustivat naisen pääsyä lentäjäksi. Syynä oli naisten vääränmittainen reisi. Koska minulla ministerinä oli sananvaltaa, laki meni läpi.

Myös naisten yhteistyön Anneli Taina näkee tärkeäksi.

– On hyvä, että puolueilla on naisjärjestöt ja ne tekevät yhteistyötä.

Puheenvuoronsa lopuksi yhteiskunnallinen vaikuttaja muistutti, että naisten äänioikeus on Suomen menestystekijä. Maat, joissa naiset pidetään yhteiskunnan ulkopuolella, eivät menesty yhtä hyvin. Pohjoismaat ovat tässäkin maailman kärkeä. •

Kun opettaja Maija Vuollo-Oilinki valittiin 1948 Utajärven kunnanvaltuustoon, hän päätti ettei tyydy kahvinkaatajan rooliin. Päätös kantoi hänet kunnanvaltuuston puheenjohtajaksi, ja valtuustotyö kesti 21 vuotta. – Lähde: Naisten Ääni-verkkojulkaisu

TASA-ARVO EI OLE TOTEUTUNUT KUNTAPOLITIIKASSA SADASSA VUODESSA

Kunnallisen äänioikeuden juhluvuonna 2017 pidetyissä vaaleissa suurin puolue oli nukkuvien puolue, sillä äänestysprosentti jäi 58,9:ään. Äänioikeutetuista naisista äänesti 60,7, miehistä 56,9 prosenttia. Ehdoikkaita oli kaikkiaan 33 618, heistä miehiä 20 207 ja naisia 13 411. Valtuustoihin valittiin 8 999 valtuutettua: 5483 miestä ja 3516 naista eli 39 prosenttia valtuutetuista. Kunnanvaltuustoissa jatkuu miesvalta.

Johtopäätökset on helppo vetää: Miehet äänestivät pääsääntöisesti miehiä ja naiset naisia. Vain hieman yli 50 prosenttia naisista kertoo äänestävänsä naista. Valtuustoehdokkaina on aina ollut enemmän miehiä kuin naisia. Lisäksi tiedetään, että naisvaltuutetut luopuvat miehiä useammin jatkopaikan tavoittelamisesta. Tämä vaikuttaa vaalitulokseen, sillä yleensä noin 80 prosenttia valtuutetuista uusi paikkansa.

SINIKKA MUSTAKALLIO

SOTE JA TASA-ARVO – miten tasa-arvolle käy?

Meistä moni on ehkä jo väsynyt sote-uudistukseen. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta ja siihen liittyvää maakuntauudistusta on valmisteltu kauan ja monen mutkan kautta, mutta vieläkin moni asia on uudistuksessa avoin.

Naisjärjestöjen kannattaa kuitenkin seurata sote-uudistusta, sillä se koskee niitä hyvinvointipalveluja, jotka ovat merkittävimmin parantaneet naisten asemaa ja edistäneet sukupuolten tasa-arvoa Suomessa. Uudistus myös muuttaa naisten asemaa työelämässä. Kuntien sote-palveluissa työskentelee yli 200 000 työntekijää ja heistä 90 prosenttia on naisia. Kun he siirtyvät kunnista maakuntiin tai kuntien yhtiöihin, vaihtaa yli 15 prosenttia työllisistä naisista työnantajaa.

Sote-alan henkilöstölle uudistus merkitsee epävarmuutta. Miten käy työpaikkojen, työsuhteiden ehtojen, palkkatason ja samapalkkaisuuden sote-palvelujen kilpailussa? Lisääntyvätkö määrälliset kaisuudet ja työn kuormitus?

Sote-alan pienyrityksistäkin suurin osa on naisia. Heille uudistus tuo uudenlaisen kilpailutilanteen. Mitkä ovat selviytymismahdollisuudet uudessa toimintaympäristössä?

Sote-uudistuksen tasa-arvo-vaikutuksia onkin seurattava ja arvioitava kaikissa vaiheissa. Ja niistä on keskusteltava. Hallituksen lakiesitysten valmis-



Sinikka Mustakallio on tasa-arvo-konsultti WoM:ssa.

telussa on toistaiseksi käytetty liian vähän tutkimustietoa vaikutuksista naisten asemaan ja sukupuolten tasa-arvoon.

Suomalaisista kunnista suurin osa rikkoo edelleen tasa-arvolakia. Ne eivät tunne tasa-arvolain 4 §:n vaatimusta edistää sukupuolten tasa-arvoa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti kunnan päätöksenteossa ja palveluissa. Nykyisillä maakunnilla ei ole toiminnallisia tasa-arvosuunnitelmia, ja sukupuolten tasa-arvo on huomioitu huonosti maakuntaohjelmissa. Tämä ei enteile hyvää uusissa maakunnissa, joiden tulisi tasa-arvolain mukaan edistää sukupuolten tasa-arvoa päätöksenteossa, toiminnassa ja palveluissa. Maakuntien tulee ottaa strategioihinsa ja toimintasuunnitelmiansa tavoitteeksi tasa-arvon edistäminen. Mutta toteutuuko tämä, jos poliitikot ja viranhaltijat eivät tiedosta tätä velvoitetta?

Uudet maakunnat tulevat päättämään sote-palveluiden hankinnasta. Tasa-arvon edistäminen tulee ottaa huomioon, kun maakunnat kilpailuttavat ja arvioivat ulkopuolisia palveluntuottajia. Hankinnoille voidaan ja tulee asettaa tasa-arvokriteerit. Palveluntuottajilta voidaan vaatia esimerkiksi lakisääteisiä henkilöstöä koskevia tasa-arvosuunnitelmia ja samapalkkaisuuden toteuttamista.

Entä miten käy naisille päättäjänä maakuntavaltuustoissa? Kuntaliitoksista on kokemuksia, että uusissa suu-kunnissa naisten osuus päätöksentekijöistä on vähentynyt. Tämä riski on myös maakuntavaltuustojen vaaleissa.

Naisjärjestöjä tarvitaan keskusteluun sote- ja maakuntauudistuksen tasa-arvo-vaikutuksista ja muistuttamaan tasa-arvolain vaatimuksista uudistuksen kaikissa vaiheissa. Meidän on jaksettava olla kiinnostuneita. •

LISÄÄ AIHEESTA:

Sosiaali- ja terveysministeriö: Esitutkimus sosiaali- ja terveysalan ja maakuntauudistuksen henkilöstövaikutuksista sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta, 22.2.2017.

Sukupuolten tasa-arvo sote- ja maakuntauudistuksessa. Alueuudistus.fi

Tasa-arvovaje - hankkeen lausunto eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle 5.4.2017.



PUOLUSTUSPUHE ÄIDINKIELELLE

Jokaisella on oltava oikeus äidinkieleen eli kieleen, jolla ajatella ja luoda. On aivan sama, mitä kieltä rakastat ja haluat vaalia.

– Ei ole sattumaa, että puhutaan äidinkielestä ja isänmaasta, sillä äidinkieleen liittyy kansallisvaltion ajatus. Mutta voiko isänkieli olla äidinkieli? aloitti Ulla-Maija Forsberg, Kotimaisten kielten keskuksen johtaja, puheenvuoronsa helmikuussa Kaisaniemen ajankoh-taisseminaarissa. Ja lupasi heti alkuun, ettei tule esittämään kertomusta äidinkielen kauneudesta tai runollisuudesta.

Äidinkielestä on monta määritelmää

Ensimmäiseksi Ulla-Maija Forsberg määritteli, mitä on äidinkieli.

– Äidinkieleksi sanotaan usein kieltä, jonka ihminen on oppinut ensimmäisenä ja jolla hän on solminut pitkäkestoisimmat suhteet toisiin ihmisiin. Kieli voi myös muodostaa identiteetin, jonka ihminen itse on omaksunut tai esimerkiksi valtio antanut. Äidinkieleksi voidaan sanoa myös kieltä, mitä ihminen osaa parhaiten ja mitä mieluiten käyttää.

– Viimeksi mainittu on erilainen kuin yksikielisen ihmisen ainoa kieli yksikielisessä kansallisuusvaltiossa. Hyödyllinen lisämääritelmä on se, että äidinkieli on yksikielisen ihmisen ainoa kieli ja monikielisen ihmisen ensimmäisenä opittu kieli.



Ulla-Maija Forsberg totesi, että äidinkieleen liittyy kansallisvaltion ajatus, joten kielitieteilijät puhuvat nykyään mieluummin ensimmäisestä kielestä.

Kielitieteilijät ovat tehneet hyllykaupalla määritelmiä ja tutkimuksia termistä native speaker, äidinkielen puhuja. Ulla-Maija Forsbergin mukaan sitä voidaan käyttää henkilöstä, joka on omaksunut kielen varhaislapsuudessa.

– Mutta edelleen kiistelään, kuinka hyvän kielitiedon ja -taidon pitäisi olla, jotta olisi oikeus termiä käyttää. Onko taito riittävällä tasolla, jos se tyydyttää myös tutkijaa?

Kielitieteilijät pohtivat myös, miksi virallisia äidinkieliä esimerkiksi Suomessa on vain yksi. Esimerkiksi kaksikielisessä perheessä kukin voi

Ulla-Maija Forsberg valittiin kotimaisten kielten keskuksen johtajaksi viime vuonna. Tätä ennen hän toimi suomalais-ugrilaisen kielen-tutkimuksen professorina Helsingin yliopistossa 18 vuotta. Vuosina 2010–2013 hän oli Helsingin yliopiston vararehtori, 2007–2009 humanistisen tiedekunnan dekaani ja 2001–2006 suomalais-ugrilaisen kielten laitoksen johtaja. Ulla-Maija Forsberg on ollut suomen etymologisen sanakirjan *Suomen sanojen alkuperä* päätoimittaja. Hän on kansainvälisesti merkittävimpiä obinugrilaisen kielten tutkijoita ja hoitanut myös useita tieteellisiä luottamustoimia.

ilmoittaa äidinkieleeseen vain yhden. Äidinkieli merkitään siis väestörekisterissä yhdelle, ei perheelle.

Englannista tullut tappajakieli

Erotettuaan äidinkielen kansallisvaltioajatukselta Ulla-Maija Forsberg pohti, millaisia äidinkieliä maailmassa ylipäänsä on.

– On harvinaista, että maassa olisi vain yksi kieli, hallinto, media ja kansa. Suurin osa maailman valtioista on monikielisiä. Monet alkuperäiskansojen edustajat – muun muassa saamelaiset – puhuivat jo sata vuotta sitten 2–3 saamen kielen lisäksi myös suomea ja ruotsia.

Virallisesti käytetään yleensä yhtä kieltä, esimerkiksi englantia, ranskaa ja portugalia, mutta sen ohella käytetään ko-



Kaisaniemen ajankohtaisseminaarin aiheeksi oli valittu 110 vuotiaan Suomen kunniaksi Äidinkieli – mitä välii. Puhujiksi oli saatu äidinkielen todelliset asiantuntijat: Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen johtaja Ulla-Maija Forsberg ja kielen tutkija Mila Engelberg. Kuvan ja sanan yhteyksiä pohtivat Helsingin kirjastotoimen ja taidemuseon johtajat Tuula Haavisto ja Maija Tanninen-Mattila. Kehon kieltä puhuivat näyttelijät Johanna Torasvirta ja Jarkko Kinnunen. Nuorten ääntä varsin asiapitoiseen seminaariin toi Vaskivuoren lukion Noria-ryhmä.

tikielenä äidinkieltä. Tutkijoilla onkin huoli tällaisista alkupe-räiskielistä varsinkin pienissä kieliryhmissä.

– Esimerkiksi englannista puhutaan ”tappajakielenä”, koska se tuhoaa muita kieliä. Mutta on olemassa myös muita suuria kieliä, esimerkiksi kiina. Suomalais-ugrilaisia kieliä taas harventaa venäjä, vaikka Venäjällä otetaan nykyään huomioon aikaisempaa paremmin alkuperäiskielet. Tai otettiin, sillä kielipolitiikka on itänaapurissa jälleen kiristynyt.

Ulla-Maija Forsberg myös kysyi, tuleeko kukaan ajatelleksi, että suomenkieli valtakielenä on hyvin nuori. – Suomen kielellä valtakielenä on vain alle 200-vuotinen historia, mutta silti se on syrjäyttänyt esimerkiksi romanikielen, jota vasta aivan viime vuosina on ruvettu elvyttämään. Lähellä uhanalaisia ovat myös eräät saamenkielen murteet, kuten

inarinsaame ja koltta. Ja kieli, joka ne syrjäyttää, on suomenkieli.

Äidinkieltä on kaikkialla puolustettava

Tänään se äidinkieli, joka Suomessakin vaatii erityistä puolustamista, on ruotsi. Mutta ei riitä, että puolustetaan ruotsinkielisten oikeutta suorittaa auskultointi tai saada terveydenhuollon palveluja omalla äidinkielellään, vaan myös vaikeat asiat on saatava ilmaista sillä.

Toinen merkitys on kulttuurinen. Ihmisillä on tarve saada kirjallisuutta ja muuta henkistä pääomaa omalla äidinkielellään. Ne kehittävät sitä ja lisäävät sen ilmaisuvoimaa. Tosin nykyaika on tuonut tähänkin muutoksia. Esimerkiksi Ruotsissa on ruotsinkielellä kirjoitettavia maahanmuuttajia, ja sama tapahtuu pikku hiljaa myös

Suomessa. Nuoret kirjailijamme taas julkaisevat esimerkiksi fantasiateoksia englanniksi suoremman lukijakunnan vuoksi.

– Tämä ei kuitenkaan muuta äidinkielen merkitystä, Ulla-Maija Forsberg totesi ja jatkoi, että jokaisella ihmisellä on oikeus äidinkieleen, omaan kieleen, jolla voi ilmaista itseään helpoiten. Tarve säilyttää kansalliskielet on näin ollen ymmärrettävä.

Kielen myötä häviää kappale kulttuuria

Onko kielellinen oikeus sama kuin oikeus äidinkieleen? Esimerkiksi Venäjällä lähes kaikki suomalais-ugrilaisia kieliä puhuvat ovat kaksikielisiä. Suurin osa käy koko koulupolkunsa venäjän kielellä ja saa opetusta äidinkielessä joitakin tunteja viikossa. On päivän selvää, että

Jatkuu sivuilla 26–29

Jatkoo edelliseltä sivulta.

koulutuksen ja valtamedian kieli muotoutuu näiden yksilöiden parhaaksi kieleksi ja äidinkieli vetäytyy kotiin ja yksityiseen ympäristöön. Ja kun sen käytötyhteydet supistuvat ja harvenevat, kieli taantuu.

Näihin kieliin kuuluu myös mansin kieli, jota Ulla-Maija Forsberg on itse tutkinut.

– Mansilla on hieno historia. Sillä on runoilta mahtavaa kansanrunoutta, vähintään Kalevalaamme verrattavaa taidetta. Sillä on omintakeinen sanasto ja kielioppi. Kieliteilijänä tiedän, että sellaisena kuin mansin kieli kukoisti sata vuotta sitten, sitä ei enää saa

takaisin. Ja voin myös sanoa, kuten alkuperäis- tai vähemmistökielistä yleensäkin sanotaan, että jokaisen kuolevan kielen mukana häviää yksi tapa katsoa ja tulkita maailmaa.

Muiden kielentutkijoiden tavoin Ulla-Maija Forsberg pahoittelee, että suomalais-ugrilaiset eivät käytä perinteisiä kieliään eivätkä siirrä äidinkieltään seuraavalle sukupolvelle. Silti he puhuvat oikeudesta äidinkieleen, mikä kuulostaa enemmänkin velvollisuudelta.

Toiveena monipuolinen kielten kirjo

Puheenvuoronsa lopuksi kielellistä monimuotoisuutta, kie-

lidiversiteettiä puolustava Ulla-Maija Forsberg toivoi, että maailmassa säilyy monipuolinen kielten kirjo.

– Toivoisin, että maailmassa olisi tulevaisuudessakin paljon erilaisia ja eri tavalla hienoja kieliä. Mutta oikeus kieleen ei ole oikeus äidinkieleen. Jokaisella ihmisellä on oikeus kieleen, jolla ajatella ja luoda. Ja sen kielen jokainen saa itse valita ilman huonoa omaatuntoa.

Siis. Mitä välii? Mitä välii sillä, mikä sinun kiellesi on, kunhan se on sinun kiellesi, jota rakastat ja jota haluat vaalia.

TEKSTI: MARJATTA KERÄNEN • KUVAT: MAIJA KAUPPINEN

”Akka otetaan, mies saadaan”

Suomea pidetään sukupuolineutraalina kielenä muun muassa siksi, ettei siinä ole kieliopillista sukua. Tutkija Mila Engelberg todisti helmikuussa Kaisaniemen ajankoh-taisseminaarissa väitteen vääräksi.

Filosofian tohtori **Mila Engelberg** työskentelee kielen-tutkijana Helsingin yliopistos-sa. Hän väitteli 2016 aiheesta Yleispätevä mies: Suomen kie-len geneerinen, piilevä ja kie-liopillistuva maskuliinisuus. Väitöstutkimuksessaan hän osoittaa, että äidinkieli, jonka suomenpuhujat oppivat perin-teisesti lähinnä äidiltään, on varsin mieskeskeinen ja toista sukupuolta syrjivä. Esimerkiksi monissa perinteisissä sananlas-kuissamme korostuu yhteis-kunnan patriarkalaisuus ja he-

teromiehen näkökulma: ”Yks-älli ämmän päässä, äijän päässä yhreksän”.

”Ei niin huonoja housuja, jottei hametta vastaa.”

Usein ajatellaan, että suomi on sukupuolineutraali kieli esi-merkiksi siksi, ettei siinä ole kieliopillista sukua. Kielen- ja sukupuolentutkijat, muun muassa Mila Engelberg, ovat kuitenkin osoittaneet, ettei tämä pidä paikkaansa. Väitöskirjaan-sa varten Engelberg tutki muun muassa sitä, miten suomalaiset tulkitsevat sukupuolineutraale-ja ihmisviittauksia: hän-prono-minia tai yläkäsitettä ihminen. Vastauksista ilmeni, että sano-jen oletetaan viittaavan kes-kimäärää useammin mieheen kuin naiseen. Esimerkiksi mies-toimittaja kysyi 1993 vaaliten-tissä Elisabeth Rehniltä: ”Olet-teko nainen vai ihminen?”.

Kielenkäytössä miessuku-puoli esitetään usein ylempi-arvoisena kuin naissukupuoli. Mieheyteen ja itse mies-sanaan liittyvä myönteisyys kuvastuu esimerkiksi sellaisissa sanon-noissa kuin ”puhuu miehen puhetta”, ”tekee miehen työn” tai on ”mies paikallaan”. Nai-nen-sanasta ei löydy vastaavia naissukupuolen myönteisinä pidettyihin ominaisuuksiin viit-taavia ilmauksia.

Koska miessukupuolella on kielellisestikin korkeampi status kuin naissukupuolella, voi naisen vertaaminen mie-heen olla ikään kuin sosiaalis-ta nousua naiselle. Nainenkin voi olla ”hyvä jätkä” ja ”tehdä miehen työn”, jos hän ”toimii kuin mies”. Simone de Beau-voirin sanoin: ”Miestä kuvataan ihmiseksi, naista naiseksi. Kun nainen käyttäytyy ihmisen ta-voin, hänen sanotaan matkivan miestä.”

Miehen vertaaminen nai-seen on puolestaan vahvimpia miehen kielellisen halventami-sen keinoja. Miehet ovat silloin ”neitejä” tai ”ämmiä” ja heidän pitäisi ”mennä ostamaan hame-kangasta” ja ”vetää hame pääl-leen”.

”Mies on luotu akan varaksi, akka lasten vartijaksi.”

Perinteisesti naisen paikka oli kotona. ja mies elätti perheen miehisessä ammatissa, esimer-kiksi lakimiehenä, perämiehenä tai katsastusmiehenä.

Kun naisten työssäkäyn-ti yleistyi, alettiin vaatia, että maskuliiniset ammattinimikkeet korvataan sukupuolineutraaleil-la nimikkeillä. Näin lakimiehis-tä tuli juristeja, opettajattaris-ta opettajia ja lentoemännistä stueriteja, kun alalle alkoi tulla myös miehiä. Vaikka Tilasto-keskuksen Ammattihakemiston mukaan sukupuolittuneiden ammattinimikkeiden määrä on vähentynyt, on kaikista nimik-keistä miessukupuoleen viittaa-via edelleen noin 80 prosenttia. Esimies, ulosottomies ja perä-mies ovat esimerkkejä ammat-tinimikkeistä, joissa sukupuoli näkyy selvästi.

Kansainvälisessä kielitie-teellisessä tutkimuksessa on osoitettu, että sukupuolittuneet tehtävänimikkeet voivat vaikut-taa naisten ja miesten arvotta-miseen työelämässä. Nykyään naisesta voi tulla esimies, mutta kovin moni mies ei taida pyrkiä aulaemännäksi.

”Vaitiolo on naisen paras puku.”

Vaikka naisen ei enää tarvit-se vaieta edes seurakunnassa, ajatteluumme ohjailevat yhä vanhat maskuliiniset ilmaukset, kuten esi-isä, miehistö, veljeil-lä, olla jonkun uskottu mies



Mila Engelberg huomautti, ettei ammattinimikkeissä olla päästy sukupuolierottelusta eroon, sillä -nainen ja -tar-lopot on korvattu emännällä: aulaemäntä, lentoemäntä... Takana oululainen Marjatta Keränen, joka valmistuu haastattelemaan puhujaa.



Osanottajia seminaarissa oli entiseen tapaan eri puolilta Suomea. eniten luonnollisesti Helsingistä, mutta Hämeenlinnastakin kymmenkunta.

tai olla oma herransa. Samoin periaatteessa sukupuolineutraalit sanat, kuten suomalainen ja ihminen, tulkitaan herkemmin miestä kuin naista tarkoittaviksi. Mila Engelbergin väitös-kirjan lopputulema onkin, että suomen kieli on yhä kaukana sukupuolineutraalista.

Muun muassa naisliike on pyrkinyt vuosikymmenien ajan muuttamaan kielenkäyttöä tasa-arvoisemmaksi. Tavoitteena on ollut yhtäältä edistää sukupuolineutraalia kielenkäyttöä ja toisaalta tehdä naissukupuolta näkyväksi. Myös Unesco ja Euroopan neuvosto ovat julkais-

seet sekä yleisluonteisia suosituksia että konkreettisia ohjeita yhdenvertaisen kielen käyttöön. Seksistisen kielen muuttamistyö on myös tuonut tuloksia monissa kielissä.

Mila Engelberg vaatii, että yhdenvertaisen kielenkäytön ja yhdenvertaisuuden edistämisen tulee olla osa tasa-arvonäkökulman valtavirtaistamista myös Suomessa. Seksistisen kielenkäytön muuttaminen on myös vallan uusjakoa kielellisten käytäntöjen kautta.

”Mies on naisen pää – mutta päällään nainen tekee, mitä tahtoo.”

ILMAN SANOJA JA KUVIA ei maailmassa pärjää



Maija Tanninen-Mattilan (vas.) ja Tuula Haaviston mielestä Töölönlahden kulttuurilaitokset vetävät jatkossa entistä tärkeämpää roolia yhteiskunnassa.

Äidinkieli – mitä välii -seminaarissa Kaisaniemen ravintolassa Töölönlahden naiset Tuula Haavisto ja Maija Tanninen-Mattila paneutuivat kiehtovalla ja yleisöä koukuttavalla tavalla kielen ja kuvan merkitykseen.

Helsingin Töölönlahdella yhdistyvät sana, kuva ja musiikki: tuleva uusi kirjasto, Kiasma, Musiikkitalo, Kansallisooppera ja Kaupunginteatteri. Yhteistä niille ovat myös johtavassa asemassa olevat naiset.

Helsingin kaupungin kulttuuri johtaja **Tuula Haavisto** on intohimoinen suhde kieleen; työskenteli hän ennen keväistä nimitystään vuosikymmenet kirjastoalalla, viimeksi Helsingin kaupungin kirjastotoimen johtajana. Hänestä millään muulla ilmaismuodolla ei voi korvata sanoja eikä kehityskulkuja tajuta.

Miten muuten kuvaat vaikkapa ilmastonmuutoksen tai Syyrian sodan.

– Kielessä olen kotona, Tuula Haavisto jatkaa ja toivoi, että kielen alueella hän voisi ilmaista itseään tarkasti. Hän

vakuutti, että kielen kanssa hän ei hutilo.

Tuula Haaviston mielestä koulussa voi kielellisellä lahjakkuudella kuitata muita puutteita, mutta ilman lukutaitoa ei meidän maailmassa pärjää. Valmiuksia hän kehotti kohottamaan lukemalla pitkiä sanoja. Ymmärrystä lisää vielä perehtyminen pitkiin teksteihin.

Paperisen kirjan tulevaisuutta Tuula Haavisto ei lähtenyt ennustamaan. Hänestä e-kirja ei ole kuitenkaan lyönyt itseään läpi, se ryömii vielä. Ihminen arvostaa yhä kosketettavuutta.

Myös Helsingin Taidemuseon, Hamin, johtajan **Maija Tanninen-Mattilan** mielestä maailma on muuttunut yhä monimutkaisemmaksi, mitä tulee kommunikointiin.

Tässä auttavat kuvat, joiden saatavuus on nykyään maailmanlaajuisista.

– Visuaalinen lukutaito helpottaa kansainvälistä kommunikointia, ulkomailla lapsuutensa viettänyt Maija Tanninen-Mattila tietää omasta kokemuksestaan.

Museonjohtaja tietää myös, että suomalaiset innostuvat kuvataiteesta erityisesti kirjallisuuden kautta. Kalevala-aiheiset taidenäyttelyt, kirjailija Mika Waltarin kiinnostus kuvataiteisiin -näyttely ja runoilija L. Onervan kuvataiteen näyttely ovat olleet suosittuja. Monet kuvataiteilijat ovat myös kirjai-

lijointa. Esimerkiksi käy Hannu Väisänen.

Kuvan ja sanan yhdistävät kirjoittavat taiteilijat ja taidetta keräävät kirjoittajat ovat enenevässä määrin myös nykypäivää. Muutenkin ollaan yleisesti eri mieltä kuin Andy Warhol, joka sanoi aikanaan: ”Katson vain kuvia, en lue mitään”.

Kuvan kieli voi määritellä myös ammatteja. Omalta alaltaan Maija Tanninen-Mattila kertoo, miten taidemuseonjohtajissa on vuosikymmeniä ollut lujassa ”helmikanan” leima.

– Loukkaantuminen on maailman turhin tunne, Tanninen-Mattilan puoliso lohdutti vaimoaan niinä kuukausina, kun nuoret kulttuuriradikaalit 1990-luvun alkupuolella soimasivat kaupungin taidelaitosten johtavi naisia helmikanoiksi.

Molemmat esiintyjät laskettiin tuolloin tuohon joukkoon.

– Me kirjastohiiret emme ole ison arvostuksen kohteina, Tuula Haavisto sanoi. Harva tulee silti enää sanomaan häntä helmikanaksi. Näitä puheita hän pitää nyt taktikointina, taisteluna määrärahoista. Ihan helppoa puheiden käsittely ei silti ollut.

Sosiaalinen media muokkaa kuitenkin nykykieltä nopeasti ja vie kuvat jokaisen arkeen. Museojohtaja kertoi perin juurin ilahutuneensa, kun Helsingin taidemuseon Yayoi Kusaman syksyn 2016 ja alkuvuoden 2017 näyttelystä oli kertynyt facebookiin ja blogeihin mittamaton määrä kuvan ja sanan yhdistäviä innostuneita ja elämyksellisiä kuvakertomuksia aiheesta Pilkut ja minä. •



Hyvän Olon Kylpyläloma 2 vrk

Kahden päivän aikana ehdit paremmin nauttia Haikon Kylpylästä ja palveluista – voit lomaila kunnolla!

- Hyvän Olon Loma sis. 2 yön majoitus kylpylähotellissa
- 1 x Spa Bistron keitto, salaattibuffet ja erikoiskahvi
- 2 x Aamiaisbuffet Kartanossa
- Sisään pääsy kylpylään ja kuntosalille

alk. 160 €/hiö/2hh

Hotelli Haikon Kartano & Spa · Haikkontie 114, 06400 Porvoo
0600 151 31 (+0,81 €/min) · www.haikko.fi

HIFU – ultraääni-kasvojenkohotus

Haikon uutuushoidot – kauneutta ilman kirurgiaa

yhden alueen hoito

- esim. silmänympärys tai leuka, alk. 400 €

Medispa kasvohoito (60 min)

- Tehokas ja hemmotteleva hoito joka sopii kaiken ikäisille alk. 105 €

Hoitovaraukset:

0600 130 90 (+0,81 €/min)

haikko

HERRORISMIA VASTAAN

”Eräästä kirjallisuusviikon juhlasta ilmoitettiin, että siellä tulisi laulamaan Ministerinrouva X. Omasta puolestani kuuntelen kyllä mieluummin laulajattarien laulua, varsinkin sellaisten, jotka laulullaan ovat luoneet itselleen nimen, mutta koska vaimo seuraa miehensä säätyä, niin saamme tyytyä ministerinrouvien laulesityksiin.”

Näin kirjoitti nimimerkki Madame vuonna 1921 Naisten Ääneen naisten tittleistä ja sytytti keskustelun, joka kesti vuosikymmeniä. Syysäksen kirjoitukseensa Madame oli saanut kunnallisvaaleista, joiden ehdokkaista monen naisen ammattina oli neiti.

Naisten Äänen päätoimittaja **Maikki Friberg** oivalsi aiheen kiinnostavuuden ja kysyi lukijoilta, voisiko rouva olla täysi-ikäisten naisten yhteinen puhuttelusana. Vastauksia tuli puolesta ja vastaan.

Myös sanomalehdet kiinnostuivat naisten puhuttelusanaasta ja kirjoittivat siitä, Helsingin Sanomat, Aamulehti, Savonmaa ja Svenska Pressen useampaankin kertaan. Vaikutusta kirjoituksilla ei juuri ollut, sillä vuoden 1923 Rooman äänioikeuskongressista uutisoitiin, että Suomea edustivat neidot **Annie Furuhjelm**, **Mandi Hannula**, **Armi Hallstén** ja

Paula af Heurlin. Naisliitossa ihmeteltiin, mikä apokryfinen tietotoimisto uutisia välitti, kun edustajista ei tiedetty muuta kuin että he olivat taatusti naimattomia.

Sata vuotta sitten käyty tittelikeskustelu ajankohtaistui, kun Aamulehti ilmoitti syyskuussa pääkirjoituksessaan edistävnsä tasa-arvoa ja päivittävnsä vakiintuneet ammattinimikkeet. Eduskunnan puhemies se jatkossa kutsuu puheenjohtajaksi ja palomiehiä pelastajiksi.

Pääkirjoitus aiheutti mediakohun. Päivä- ja iltalehdet kirjoittivat asiasta, loppuviikossa siitä keskusteltiin niin Jälkiviisaissa kuin Pressiklubissa. Suomen Kuvalehti puhui asiasta pääkirjoituksessaan ja Journalisti paljasti, ettei idea ollut **Jouko Jokisen** vaan sosiaalipsykologi **Klaus Weckrothin**. Hän oli ehdottanut päätoimittajalle, että Aamulehti alkaisi käyttää sukupuolineutraaleja ammattinimikkeitä. Ehdotustaan hän perusteli sanomalla, että ”miesammatit” ovat kielellistä halventamista, herrorismia eli herroria. Kaikki pakotetaan olemaan miehiä tekstin tai keskustelun tasolla.

Kiinnostavaa tässä debatissa on ollut, että sukupuolineutraaleja ammattinimikkeitä ovat puolustaneet miehet. Nykyinen eduskunnan puhemies **Maria Lohela** ei kannata puhemiesmiehen korvaamista puheenjohtajalla. Samoin ajattelee **Riitta**

Uosukainen, eikä eduskunnan naisverkoston puheenjohtaja **Hanna Sarkkinenkaan** näe tarvetta termin muuttamiseen.

Moni keskusteluun osallistuneista kannattaa mies-päätteestä luopumista, mutta viiveellä. Esimerkiksi tutkija **Mari K. Niemi** kannattaa evoluutiota, ei revoluitiota. Liioin Suomen Kuvalehden päätoimittaja **Ville Pernaa** ei halua heti puhemiehestä luopua.

Hauskin kannatus tuli toimittaja **Ville Blåfieldiltä**, joka luki Jälkiviisaissa turkulais-tuttavaltaan saamansa twiitin: ”Jotkut rakastavat nätei flikoi, mut kui helvetis mies-loppuisia nimmikkeit”.

Suomalaisessa Naisliitossa tittelikeskustelu jatkui vuosikymmeniä. Maisteri Ada Äijälä kirjoitti vuonna 1924 kirjan Voiko rouva olla rouva vaikka ei ole rouva ja perusti rouvanimityksen yleistämiskeskuksen, joka ulotti valistuksen kauppoihin, matkustajakoteihin ja saunoihin. Vähitellen pastorskat, tohtorinnat ja presidenttitarat vaihtuivat emänniksi, maistereiksi ja rouviksi. Kun lehti- ja lakimiehetkin ovat nykyään toimittajia ja juristeja, miksei eduskuntaa johtaisi puheenjohtaja, joksi Kielitoimiston sanakirja hänen työnsä määrittelee.

On hyvä muistaa, että kieli on tekoja tasa-arvon puolesta tai sitä vastaan. •

AKTIIVINEN TASA-ARVOTYÖ AVAA NAISILLE UUSIA AMMATTEJA

Kun Suomalainen Naisliitto perustettiin vuonna 1907, nainen oli miehensä hoidon alainen ja tarvitsi esimerkiksi ulkomaan matkaan mieheltään luvan.

Hän ei liioin päässyt papiksi, sotilaaksi eikä valtion virkaan.

Nyt, 110 vuotta myöhemmin nainen on tasavertainen puolisonsa kanssa, ja naisia on rovasteina, asianajajina, upseereina, pelimestareina, elokuvakriitikoina, virastojen johtajina, ministereinä...



Korkeasaaren johtaja Sanna Hellström tervehtii eläinten kuningatarta, Aasian leijonanaarasta lasin läpi. – Kuva: Petri Krohn.

KORKEASAARI SAI ENSIMMÄISEN NAISJOHTAJAN

Korkeasaaren eläintarha on perustettu vuonna 1889 eli 128 vuotta sitten. **Sanna Hellström** on ensimmäinen nainen ja ensimmäinen eläinlääkäri sen johtajana.

– Eläintarhoissa on perinteisesti ollut johtajina biologeja ja eläinlääkäreitä, Korkeasaarella pääasiassa biologeja. Ensimmäinen oli luutnantti ja toinen rehumestari, mutta 1909 päätettiin, että johtajalla pitää olla tietellinen pätevyys, eläinlääketieteen tohtori Sanna Hellström kertoo.

Korkeasaaren johtajista muistetaan erikoisesti **Ilkka Koivisto**, joka vaimonsa Sosen kanssa toi julkisuuteen

niin eläintarhan kuin yksityiselämänsä. Sanna Hellströmiltä kysyttiinkin hänen tultuaan valituksi kolme vuotta sitten Korkeasaaren johtajaksi, eikö häntä pelota paikan julkisuus?

Jyväskylässä syntynyt kahden varhaisteini-ikäisen pojan

Jatkaa seuraavalla sivulla.

äiti ei etsi julkisuutta, mutta ei sitä pelkääkään. Hän on eläinlääkäri ja poliitikko, johtanut Suomen Eläinlääkäriliittoa ja vaikuttanut Helsingin politiikassa Vihreiden valtuutettuna. Korkeasaaren johtajaksi hän tuli Elintarvikeviraston neuvottelevan virkamiehen paikalta ja oli virkaan astuessaan Korkeasaaren eläintarhan johtokunnan puheenjohtaja.

Helsingissä kukaan ei hämmästy, että virastopäällikkö on nainen. Maailmalla se ei ole aivan tavallista.

– Euroopassa minut tunnustetaan eläintarhan johtajien tapaamisissa suomalaisiksi kahdesta syystä: Kollegoihin verrattuna olen verrattain nuori ja eläintarhan johtajana harvinainen, Hellström tiivistää ja lisää, että Euroopan Eläintarhaliiton EAZA:n jäsen- ja vuosikokouksiin osallistuu noin 400–700 henkilöä.

Korkeasaarella Sanna Hellströmillä on 76 alaista. Heidän lisäksi kesällä on 30 kausityöntekijää ja joukko freelance-oppaita. Korkeasaaren erikoisuus työpaikkana on se, että jotkut työntekijät eivät ole olleet koskaan muussa työssä. He ovat tulleet nuorena kesätöihin ja jääneet.

Nuoresta 44 vuoden iästään huolimatta Korkeasaaren johtajan virka on Sanna Hellströmin kolmas eläkevirka. Se uhkaa nyt kuitenkin kadota organisatiouudistuksen myötä. Kaupunki muuttaa ensi vuoden alusta eläintarhan virastosta säätiöksi, jolloin johtajan virka muuttuu toimitusjohtajuudeksi. Se ei pelota häntä, sillä hän on itse ollut ajamassa muutosta.

– Säätiö tuo Korkeasaaren eläintarhalle itsenäisyyttä ja vapautta päättää omasta taloudesta. Se antaa mahdollisuuden työntekijöiden kannustamiseen ja keventää hallintoa. •



Asianajotutkintoa suorittavan Miina Vuorelan mielestä asianajajien perusammattitaito on sukupuolta tärkeämpi ominaisuus.

– Kuva: Maija Kauppinen

JURISTIT NAISISTUVAT, ASIANAJAJAT PYSYVÄT MIEHINÄ

Lakimies **Miina Vuorela** haikautui Naisliiton Hämeenlinnan yhdistykseen muuttaessaan kaupunkiin kolmisen vuotta sitten.

– Olen ollut Naisjuristien yhdistyksen puheenjohtaja, ja sitä kautta minua on tiettävästi feministi.

Miina Vuorela suorittaa parhaillaan asianajajan tutkintoa ja toivoo valmistuvansa vuoden lopussa. Hän työskentelee Hämeenlinnassa kuuden juristin lakimiestoimistossa, joka on profiloitunut yhtiöiden ja yksilöiden siviiliasioihin. Asianajotutkintoa varten hän toimii

parhaillaan oikeudenkäyntijuristina.

– Työ ei ole teatteria ja kaukana amerikkalaisista draamoista, hän muistuttaa.

Suomessa on viimeisen 3–4 vuoden aikana oikeustieteelliseen tiedekuntaan päässeistä 60–70 prosenttia naisia. Valmistumisensa jälkeen asianajajaksi haluavan on suoritettava kirjallinen asianajotutkinto ja toimittava lakimiehenä neljän vuoden ajan.

Asianajajan työ kiinnostaa enemmän miehiä, mikä johtuu työn luonteesta.

– Asianajajan työ on yllätyksellistä, ja työpäivä käräjäsalissa voi venyä, Miina Vuorela perustelee ja kertoo, että lasten ollessa pieniä hän itse valitsi vakuutusjuridiikan, koska työpaikka tarjosi kiinteän kotituloajan. Asianajajan ammatti on myös psyykkisesti raskas, koska asianajajiin turvaudutaan lähes aina vain ongelmissa.

Omaa työyhteisöään Miina Vuorela kiittää siitä, että paineita jaetaan yhteisissä purkutilanteissa.

Hyvän asianajajan on osattava sekä esiintyä että tulla asiakkaan kanssa toimeen.

– Ammattitaito on kykyä reagoida päämiehen edun mukaisesti yllätyksellisissä tilanteissa. Oikeusprosessissa tulee aina odottamattomia käänteitä. Itsevarmuus ja rohkeus ovat eduksi, mutta asianajajan kanssa täytyy olla myös miellyttävä työskennellä, hän summaa.

Naisasianajajilla on Miina Vuorelan mukaan kysyntää:

– Naiset haluavat naisasianajajan erityisesti avioeroissa ja lasten huoltajuuskysymyksissä sekä seksuaalista häirintää koskevissa tapauksissa. Myös miehet pyytävät naisasianajan lapsiasioissa. •



Pelimestari Heli Nylander sekoittaa pakkoja enää yhdessä Blackjack-pöydässä Hämeenlinnassa. – Kuva: Maija Kauppinen.

OSA-AIKATYÖTÄ PELIMESTARINA

Kun **Heli Nylander** aloitti 30 vuotta sitten pelinhoitajana Hämeenlinnan Aulangolla, työssä oli hohtoa.

– Aulanko oli suomalaisen eliitin juhlapaikka, jossa ravintolasalin kruunasi rulettipöytä. Nyt Hämeenlinnassa ei ole enää yhtäkään rulettia ja vain yksi

Blackjack-peli. Tämän vuoden alussa Raha-automaattiyhdistyksen, RAY, katosi, kun se sulautettiin Veikkaus Oy:hyn.

– Pidin RAY:n palvelukonseptista ja siitä, että rahapelien tuotto käytettiin kolmannen

Jatkuu seuraavalla sivulla.

sektorin hyväksi kuten Muis-tiliiton ja Meripelastusseuran tukemiseen. Veikkauksella on selkeämpi rahakonsepti, joka näkyy automaattipaikkojen runsautena. Veikkauksella on yli 20 000 automaattia ympäri Suomen.

Myös ravintolakulttuurin muutos on vaikuttanut kasinopelien vähenemiseen.

– Ennen ravintolaan tultiin syömään ja seurustelemaan ajan kanssa. Nyt ravintolaan tullaan vasta pikkutunneilla, Nylander valittaa ja lisää, että hänenkin työt ovat supistuneet vain perjantai- ja lauantai-iltoihin. Työnantaja takaa hänelle 10–20 tuntia kuuden viikon jaksoissa.

Ammatinvalinnastaan Heli Nylander kertoo, että nuorena neljän lapsen äitinä hän halusi osa-aikatyön. Hänen miehensä työskenteli virastoaikaan, joten hän valitsi työn virka-ajan ulkopuolella, iltaisin ja viikonloppuisin.

– Koska halusin hoitaa lapset kotona, pelinhoitajan, nykyisen pelimestarin, työ oli ideaali, hän sanoo ja lisää, että pelinhoitajan työllä ei ole koskaan voinut elättää itseään. – Meillä perheen elättäminen perustui kahteen ansaitsijaan ja siihen, että sain kotihoidontukea lasten ollessa pieniä.

Nylander onkin aina tehnyt kahta osa-aikatyötä: toista pelinhoitajana, toista kirjanpitäjänä. Hän on suorittanut taloushallinnon ammattitutkinnon. Nyt – pelimestarin töiden vähe-
tessä – hän on hakenut kokopäivätoita taloushallinnon puolelta, mutta epäilee 54-vuotiaana olevansa jo ikärasismien uhri.

– Kansalaispalkalla voisin hyvin jatkaa kahta osa-aikatyötä, mutta asuntolaina painaa päälle, hän toteaa. •

ELOKUVAKRITIIKIN KAUHUN MILLIMETRIT



Elokvakriitikko Martta Kaukonen on Naisliitolle tuttu kirjastosta. – Kuva: Oma arkisto.

Suomessa on harvoja elokuvakriitikoita, jotka työllistävät itsensä pelkästään elokuva-arvosteluja kirjoittamalla. Tällainen oman ”nissinsä” löytänyt toimittaja on elokuvakriitikko **Martta Kaukonen**. Hänen elokuva-arvostelujaan saa lukea Me Naisista ja päivittäin Helsingin Sanomista.

– Työskentelen freelance-rina. Hesariin laadin päivittäin lehden tv-sivulla ilmestyvät televisiossa esitettävien elokuvien arviot. Me Naisiin arvioin ensi-iltaelokuvia, hän kertoo.

Martta Kaukonen on Naisliitolle tuttu kirjastosta. Hän on toiminut Naisliiton kirjastonhoitajana ja lahjoittanut kirjastollemme modernia feministikirjallisuutta 400 nidettä.

OMAISHOITAJAT UUSI, KASVAVA AMMATTIKUNTA

Omaishoitaja **Kristiina Haukkamaa** haluaisi ensimmäiseksi muuttaa omaishoitajan ammatinimikkeen omaishuoltajaksi.

– Omaishoitaja-nimike on liian velvoittava, sillä se edellyttää ammattitutkintoa. Hoiva-

Opiskelunsa Martta Kaukonen aloitti Jyväskylän yliopistossa, jossa luki draamakirjallisuutta ja naistutkimusta, mutta siirtyi pian Turkuun.

– Törmäsin ystäväni juhli-
sa naiseen, joka opiskeli Turussa elokuva- ja tv-tiedettä. Hain sinne samana keväänä ja pääsin sisään, hän kertoo ja lisää, että olisi hakenut sinne opiskelemaan varmasti jo suoraan lukiosta, jos olisi tiennyt paikasta.

Martta Kaukonen valmistui vuonna 2002 Turun yliopiston elokuva- ja tv-tieteen laitokselta, nykyiseltä mediatutkimuslaitokselta.

Palautteesta elokuvakriitikko toteaa, että hän saa sitä hyvin harvoin. – Mutta vaikka se olisi negatiivistakin, se on enimmäkseen rakentavaa. Asiavirheet inspiroivat lukijat lähettämään palautetta. Olen tosin saanut kehuja ja kerran vieläpä ihan vanhanaikaisesti postikortilla. Sellainen todella lämmittää sydäntä, sillä joutuhan lukija näkemään vaivaa, että ostaa kortin ja postittaa sen.

Martta Kaukonen on keskittynyt kirjoittamaan elokuvista taiteenlajina, mutta hän haluaa ymmärtää myös, miten koneisto toimii.

– Ilman tätä ymmärrystä ei pysty kirjoittamaan asiantuntevaa elokuvakritiikkiä. •

ja huoltopohjaiset nimet ovat kuvaavampia. Huolehdimme kaikesta normaaliin arkeen liittyvästä huollettavan kunnon mukaan. Se on verrattavissa pienen lapsen hoitoon.

Iissä, Oulun lähellä asuva Kristiina Haukkamaa sopi Alzheimeria sairastavan miehensä omaishoitajuudesta 3–4 vuotta sitten. Hän on saman ikäinen kuin eläinlääkäripuolisonsa, vuonna 1945 syntynyt. Puoliso menetti pari vuotta sitten oikeuden ajaa autoa, mutta on muuten hyväkuntoinen.

Omaishoitajia on Suomessa ollut jo kauan, mutta vasta nyt he saavat palkkaa. Myös miehiä on nykyään omaishoitajina. Kemistä löytyy Suomen vanhin omaishoitaja, 99-vuotias mies.

– Muistisairauksien yleistyessä puoliso joutuu yhä useammin omaishoitajaksi, Kristiina Haukkamaa toteaa. Hän itse on työssä kiinni 24/7 ja lakisääteisiä vapaapäiviä on kuukaudessa kolme, mutta korvausta tulee vain 400 euroa kuukaudessa. Verojen jälkeen se on alle 10 euroa/päivä.

– Olemme yhteiskunnan hyväksikäytetty joukko ylistämällä alistettuja. Tilannetta ei ymmärrä ennen kuin on itse joutunut siihen.

Korvaus on tarkoitettu omaishoitajan jaksamisen ylläpitämiseen, mikä ei useinkaan onnistu. Jo yöhoidon järjestäminen saattaa olla liian vaikeista. Korvaus meneekin Kristiina Haukkamaan mukaan todennäköisimmin yhteisen kodin arkitöiden helpottamiseen, kuten siivousapuun. Omaishoitavaajan terveys jää usein kakko-

seksi. – Pitäisi oppia itsekkääksi. Nuoremmat eivät ehkä enää suostu tähän työhön.

Omaishoitajuus on Kristiina Haukkamaan mielestä tietynlainen ”vapausrangaistus”, jonka kanssa jokainen joutuu tasapainottelemaan. – Myös korvauksen verottaminen on kyseenalaista, hän lisää, mutta korostaa, että jokaisen kokemukset ovat omanlaisia. •



Kirjastonhoitaja Kristiina Haukkamaa ryhtyi omaishoitajaksi muistisairaalle aviomiehelleen. – Maija Kauppinen.

NAISPAPPEUS KIRKON MURHEISTA VÄHÄISIN

Naisia on vihitty papeiksi jo kolmisenkymmentä vuotta, mutta tuomiorovastit ovat edelleen harvinaisia. Suomen yhdeksästä hiippakunnasta ensimmäinen ja ainoa tuomiorovasti **Satu Saarinen** löytyy Oulun tuomioseurakunnasta.

– En ole mikään kummajainen Oulun seudulla”, hän vakuuttaa.

Satu Saarinen on toiminut vuosia Oulun seurakunnissa

kappalaisena. Hänet valittiin Oulujoen ensimmäiseksi naispuoliseksi kirkkoherraksi vuonna 2013 ja viime vuonna 2016 Oulun tuomioseurakunnan tuomiorovastiksi.

Nyt hänellä on kaksi murskavoittoa takanaan, kun kansa on valinnut kirkkoherransa sekä Oulujoella että Oulun tuomioseurakunnassa.

Jatkuu seuraavalla sivulla.



Tuomiorovasti Satu Saarinen mielestä kirkko ei voi ohittaa kysymystä vieraskansoihin suhtautumisesta. – Kuva: Kirsti Ojala.

– Olen erityisen onnellinen siitä, että ihmiset tukevat edustamaani teologiaa.

Satu Saarinen tunnetaan paikallislehtien kolumnistina ja aktiivisena vaikuttajana. Hänen ajatuksensa maahanmuutosta ja tasa-arvoisesta avioliitosta eivät tule kenellekään yllätyksensä.

– Kirkon ominta tonttia ovat tasa-arvon ja tasavertaisuuden

sekä ihmisoikeuskysymykset. Erityisesti ajattelen turvapaikanhakijoita ja tasa-vertaista avioliittolaisia.

Maahanmuuttokeskustelu on kuumaa myös kirkon sisällä. Helsingin hiippakunnan piispa Irja Askola toi julkisuuteen saamansa vihapostin. Myös Oulussa vihapostia tulee ovista ja ikkunoista.

Satu Saarinen kertoo olevansa suorastaan pöyristynyt, kun jotkut katsovat, ettei maahanmuutto kuulu kirkon toimivaltaan.

– Ihmisten pitäisi lukea Raamattunsa paremmin. Jeesuskin oli pakolainen. Pakolaisuus ja maahanmuutto olivat myös suomalaista historiaa toisessa maailmansodassa.

Satu Saarinen teki väitöskirjansa Suomen kuuluisimmasta naispappeuden vastustajasta, Oulun hiippakunnan piispasta, **Olavi Rimpiläisestä**, joka oli miellyttävä, vakaumukselleen uskollinen ihminen. Hänen aikansa värittää edelleen Oulun hiippakuntaa, vaikka uusi piispa on muuttanut käytännöt.

Naispappeus ei enää ole kirkon piirissä iso asia, mutta Satu Saarista murehduttaa, että naisia on vähän johtavissa viroissa.

– Aika korjaa tätä, mutta myös aktiivinen tasa-arvotyö. •

”Oli ennen kytketty naisen valta kehään kotipiiriin ja kehdon ja rukin, nyt hällä on vapaus kaikkialta ura etsiä se jolle kuuluu kukin.”

Näillä sanoilla runoilija L.A. Onerva tervehti vuonna 1950 vuosikokoukseen saapuneita naisliittolaisia.

KALEVA

Huomattavan hyvää sisältöä.

TEKSTI: TUULIKKI RITVANEN JA PIRJO KUKKOHÖVI

TUKKA TUULESSA, AJATUKSET LOTISSA

Suomalaisessa Naisliitossa on useita työmyyriä, aikaansa toisille antavia naisia. Heihin kuuluu kaksi monitaitoista naista: helsinkiläinen Marjukka Helenius ja vaasalainen Soilikki Suoranta.

Marjukka Heleniuksen toi Suomalaiseen Naisliittoon vuonna 2007 **Pirjo Norvaman**, työtoveri Kauppakorkeakoulusta.

– Solahdin heti vaivattomasti mukaan ja sain uusia ystäviä, Marjukka Helenius muistelee alkuaikaa.

– Siitä alkoi tiivis ja aktiivinen toiminta. Ja olen ilmeisesti huono sanomaan ei, koska olen niin monessa mukana.

Sama pätee **Soilikki Suorantaan**. Hän tuli mukaan Vaasan Suomalaisen Naisklubin toimintaan vuonna 2001 ja on toiminut hallituksen eri toimikunnissa, varapuheenjohtajana sekä edustajana Liesitalon ja Vaasan Purren hallituksissa. Hän oli vuosia Minna-lehden toimituskunnassa ja avustajana sekä suunnittelemassa myös Naisten ääni -projektia.

Vapaaehtoistyötä ja jäsentalkoita

Marjukka Helenius on tuttu näky Naisliitossa. Tulipa mihin tahansa jäsentilaisuuteen tai kokoukseen, Marjukka on siellä iloisena ja toimeliaana,



Marjukka Helenius arvostaa kuulumista yhteisöön, jolla on vahva historia naisten aseman edistäjänä. – Kuva: Leena Ruusuvaara.

itsestään numeroa tekemättä. Työkokemuksensa perusteella hänet valittiin jo 2007 koulutustoimikuntaan ja myöhemmin puheenjohtajaksikin.

Koulutustoimikunnan tärkein tehtävä oli tuolloin järjestää vuosittainen valtakunnallinen Kaisaniemen seminaari. Tehtäväkenttä on vuosien mitaan laajentunut. Tällä hetkellä Naisliiton suurin hanke on Naisten Ääni, johon toimikunnan jäsenet aktiivisesti osallistuvat.

Vapaaehtoistoimintaan Marjukka tuli mukaan osallistumalla Helsingin yhdistyksen jäsen talkoisiin. Niissä naisliittolaiset pohtivat yhdistyksen asioita, ideoivat tulevaa toimintaa ja tietysti työn päälle juovat makeat talkookahvit. **Kyllikki Suorsan** luovuttua jäseniltöjen



Soilikki Suoranta toivoo, että kirja auttaisi nuoria naisia ja tyttöjä ajattelemaan, minkä valtavan työpanoksen Suomen naiset ovat tehneet isänmaan hyväksi. – Kuva: Pirjo Kukkohovi.

emännyydestä lankesi tehtävä vapaaehtoistoimikunnalle.

– Tarjoamiset eivät tosin vedä vertoja Kyllikin herkuille, toteaa Marjukka. Aivan turhaan.

Jatkuu seuraavalla sivulla.



Lotista kertovan kirjan kansikuvasa nuoret lotat antavat Vaasan kirkossa lottalupauksensa.

Myös asiantuntija ja ideoija

Helsingin yhdistyksen hallitukseen Marjukka Helenius valittiin 2012 ja kolme vuotta myöhemmin sen varapuheenjohtajaksi. Hänen osaamisensa näkyy vahvasti myös taloustoimikunnassa, joka valmistelee aikaa vievät talousasiat hallitukselle, sekä Opetusneuvos Hilja Viikemaan säätiön hallituksessa. Liiton toiminnan tunteminen ja selkeä harkintakyky ovat välttämättömiä jaettaessa varoja sääntöjen osoittamaan toimintaan.

Marjukka on jäsenenä myös Kukkasrahaston palvelukodin kodinhoitotoimikunnassa. Siinä käsitellään laajasti palvelukodissa asuvien asioita, sovitaan virkistystoiminnasta ja juhlien järjestämisestä. Aikoinaan hän lupautui asukkaiden toiveesta jopa bingoemännäksi.

Missään edellä mainituista tehtävistä Marjukka ei ole vain asioiden seuraaja ja toimeenpanija, vaan myös asiantuntija ja ideoija. Hän nauttii siitä, että on mukana vaikuttamassa tärkeinä pitämiinsä asioihin ja tutustuu jäsenyhdistysten upeisiin

naisiin. Ja tuntee, että vielä on tehtävää.

Marjukka laulaa myös Laukerhossa ja osallistuu yhdistyksen järjestämiin virkistys- ja kulttuuritapahtumiin, kuntoilee ja lukee. Silti riittää aikaa omalle perheelle, jossa on omat haasteensa.

Uusin historiikki Vaasan lotista

Myös Soilikki Suoranta on vahva talousosaaja. Hän on työskennellyt miesvaltaisella alalla tilintarkastajana, talouspäällikkönä ja aluesihteerinä. Kotona on mies ja kaksi poikaa.

– Vaikka en ole koskaan kokenut vähättelyä tai työttömyä, minusta tuli naisasianainen, hän toteaa. Vahvuuden mallina olivat mummot: toinen oli maatilalan emäntä, toinen tehtaalan pääluottamusmies.

Naisklubin lisäksi Soilikki Suoranta on ollut mukana monissa yhdistyksissä ja aluejärjestöissä. Hän on kirjoittanut historiikit Soroptimisteille ja Vaasan kunnallisvirkamiesyhdistykselle sekä nyt, uusimpana, Vaasan lotista kertovan Kunnioita mennyttä ja usko tulevaisuuteen.

Historiikki, joka on kaksikielinen, sai nimensä Lottatyttöjen kultaisista sanoista.

Kunnianosoitus vapaaehtoisille

Vaasan rooli itsenäistyvän Suomen alkuaikoina oli Soilikki Suorannan mukaan merkittävä.

– Vaasa on kaksikielinen kaupunki. Vuonna 1919 perustettiin ruotsinkielinen Lotta Svärd -osasto. Samana vuonna aloitti toimintansa Vaasan Suomalainen yhdistys, jonka syntysanat lausuttiin Vaasan Suomalaisella Naisklubilla.

Muistona noista ajoista Vaasassa on Suomen vapauden patsas ja kaupungin vaakunassa on vapauden risti. Senaatinkatu muistuttaa ensimmäisen itsenäisen senaatin istunnoista, jääkäripatsas jääkärien tulosta Vaasan kautta Suomeen ja lottapatsas lottien merkittävästä työstä.

Soilikki Suorannan historiikki on kunnianosoitus kaikille niille tuhansille suomalaisille lotille, jotka tekivät vapaaehtoistyötä isänmaamme hyväksi. – Vaasalaisten on hyvä tietää, kuinka mittava oli naisten osuus vaikeina aikoina. •

Nordea

Saunan jälkeen sijoitusneuvottelu?

Verkkotapaamisessa sinä päätät pankin paikan ja tapaat
neuvojamme missä vain.

Sovi verkkotapaaminen* soittamalla Nordea 24/7 -asiakaspalveluumme
0200 3000 (pvm/mpm) tai varaa aika chatin kautta 24/7.

Lue lisää nordea.fi/verkkotapaaminen
*Arkisin klo 8–20 ja lauantaisin klo 10–16

NORDEA.FI

Nordea Bank AB (publ), Suomen tilivälittäjä, Nordea Bank AB (publ), Ruotsi

HILJA VILKEMAAN KOKOELMAT ON KIRJASTON SYDÄN

Aurorankadun kirjaston toimintaperiaatteita kirkastettiin jälleen ker-
ran, kun Suomalaisen Naisliiton kirjastotoimi-
kunta kokoontui elokuun
lopussa keskustelemaan
kirjaston järjestämisestä,
kirjojen lainaamisesta ja
uusien kirjojen hankin-
nasta.

Naisliiton kirjasto on ol-
lut viimeisen vuoden
muutoksen kourissa. Satoja
kirjoja on poistettu ja kirjo-
jen järjestystä muutettu. Hilja
Vilkemaan omistuskirjoituk-
selliset 3 500 kirjaa, jotka oli
aiemmin sijoitettu eri puolille
kirjastoa, on koottu yhteen.

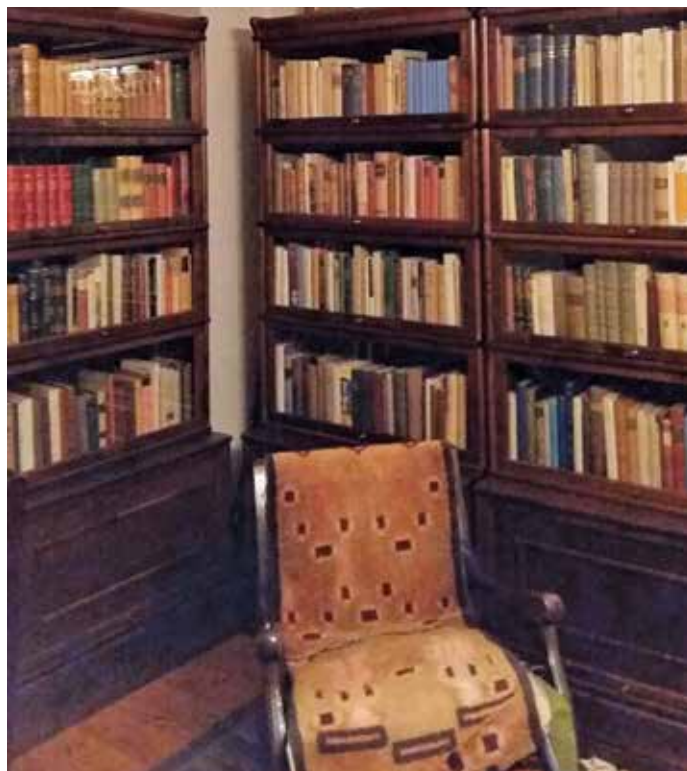
– Opetusneuvos Hilja Vil-
kema toimi Naisliitossa 66
vuotta ja testamenttasi liitolle
koko omaisuutensa ja niiden
mukana myös 4000 kirjaa, kir-
jastotoimikunnan jäsen **Maija
Kauppinen** totesi. Kokoamalla
ne samoille hyllyille voimme
tutustua hänen elämänsä ja
kiinnostuksensa kohteisiin.

Myös kirjastotoimikunnan
uusi jäsen, hämeenlinnalainen
Sinikka Sipilä piti tärkeänä
Vilkemaan kokoelman yhdis-
tämistä. Sipilä on toiminut
Suomen kirjastoseuran toimin-
nanjohtajana 17 vuotta ja Kan-
sainvälisen kirjastoseuran ja
kirjastojen IFLA:n puheenjoh-
tajana kaksi vuotta.

*Hilja Vilkemaan
kirjat on koottu yhteen.
– Kuva: Maija Kauppinen.*



*Tuglas-seu-
ran kirjas-
tonhoitaja
Heikki
Rausmaa
esittelee
1700-luvun
kirjaharvi-
naisuutta
Eva Tervo-
selle (vas.),
Sinikka Sipi-
lälle ja Raii
Ilolalle.*



*Kirjastoalan emerita Sinikka Sipilä tuo asian-
tuntemuksensa Naisliiton kirjaston avuksi.*



*Kirjastotoimikunnan puheenjohtaja Eva Tervonen
haluaa avata kirjastoa maakuntiin.*

SÄILYTYS- VAI LAINAUSKIRJASTO?

Kirjaston hoitaja, Helsingin
yhdistyksen jäsen **Katariina
Mattila-Wuoristo** nosti kissan
pöydälle toteamalla, että vaikka
kirjastossa on runsaasti nais-
asiaa, lainaajat löytävät lähinnä
uutuuskirjat. Niiden hankintaan
Naisliitto on antanut vuosittain
määrärahan.

Kirjastoon onkin kasautunut
runsaasti kaunokirjallisuutta,
jota on lainattavissa kaikista
kirjastoista.

– Onko meillä naisasiakir-
jasto ja mitä teemme kirjoilla?
Säilyttämekö vain niitä vai
myös lainaamme, hän kysyi.

Kirjastotoimikunnan pu-
heenjohtaja Eva Tervonen ar-
vioi, että tänä vuonna hankin-
nat jäävät **Tellervo Koiviston**
muistelmiin.

– Tilan puutteen vuoksi
kirjahankinnat ovat jäissä, hän
totesi.

Kirjastotoimikunnan jäse-
net, torniolainen **Raili Ilola** ja
lahtelainen **Tuulikki Ritvanen**
valittivat laina-aikojen pituutta.
– Kuukauden laina-aika voi so-
pia Helsingille, mutta ei pohjois-
en jäsenille. Kirjaston käyttö
voisi lisääntyä myös Helsingin
ulkopuolella, jos laina-aikaa pi-
dennettäisiin.

MALLIA TUGLAS-SEURAN KIRJASTOSTA

Kirjastotoimikunta on vieraillut
myös Viro-keskuksessa Tug-
las-seuran kirjastossa hakemas-
sa vaikutteita erikoiskirjaston
ylläpitoon. Tuglas-seuralla on
35 000 nidettä. Seura on saa-
nut Baltia-kirjastonsa Helkan,
Helsingin yliopiston kirjaston,
tietokantaan.

– Kovin helppoa se ei ollut,
kirjastonhoitaja **Heikki Raus-
maa** kertoi.

Baltia-kirjaston sijoitus sai
myös naisliittolaiset pohtimaan,
voisiko esimerkiksi Hilja Vil-
kemaan omistuskirjoituksin va-
rustetut kirjat saada Helkaan.

– Vilkemaan kokoelmalla
on käyttöarvoa myös Naisliiton
ulkopuolella, Sinikka Sipilä ko-
rosti, mutta arvioi, että kirjasto-
jen supistaessa määrärahoja sen
saaminen esimerkiksi Helkaan
voi olla vaikeaa.

– Kirjojen luettelointiin
niillä ei ole varaa, joten se on
joka tapauksessa tehtävä itse,
hän totesi.

Naisliiton kirjastotoimikun-
ta onkin aloittanut Vilkemaan
kirjojen luetteloinnin samoin
kuin koko kirjaston uudelleen
järjestämisen. •

Naisliiton kirjasto Aurorankadulla täyttää joulukuussa 36 vuotta. Sen ytimen muodostavat Hilja Vilke-
maan ja Helle Kannilan kokoelmat. Vilkemaalla oli opettajan ammattinsa takia runsaasti ammattikir-
jallisuutta, joka ei luontevasti istunut naisasiakirjaston toiminta-ajatukseen. Kokoelmaa on karsittu, ja
se käsittää nykyisin noin 3500 nidettä.

Naisliitto otti vuonna 2002 säilyttääkseen Suomen Naisyhdistyksen kirjaston. Kokoelmaan kuuluu
vanhempaa, 1800- ja 1900-lukujen naisasiakirjallisuutta. Vuonna 2011 kirjastoon sijoitettiin toimittaja
Martta Kaukosen kokoamat 400 nidettä feministikirjallisuutta. Näiden lisäksi Naisliitto on kartuttanut
kirjastoa hankkimalla naisten kirjoittamaa tai naisten omaan elämään liittyvää kirjallisuutta. Naisyh-
distyksen kirjoja lukuun ottamatta Naisliiton kirjastosta jäsenet voivat lainata kirjoja.

Anne Mattson
TELLERVO KOIVISTO
Siltala 2016

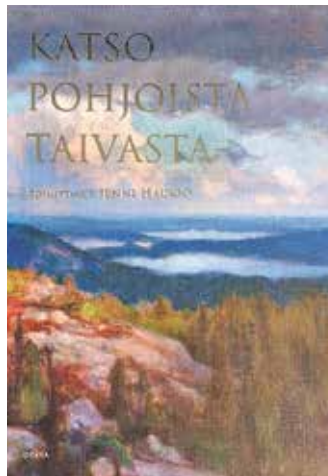
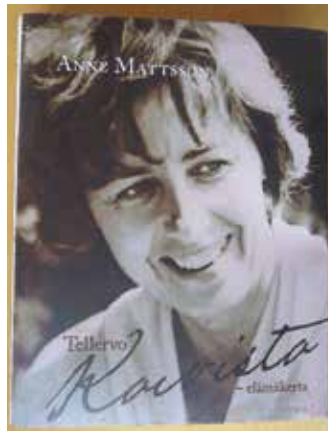
Turhaan en hakeutunut Kirja vieköön -iltaan Savoy-teatteriin, missä Tarja Halonen haastatteli Tellervo Koivistoa hänen elämäkerrastaan ja elämästään. Hyvin järjestetyssä tilaisuudessa luettiin myös muutama rakastuneen Tellervon hellyttävä kirje Maunolle. Kiinnostus Anne Mattsonin elämäkertaa kohtaan kasvoi, eikä kirja tuottanut pettymystä.

”Totta on, että suuren puun varjo on tumma. Mitä arempi itsetunto, sen hankalampaa. Mutta tietysti olen tehnyt itselleni selväksi, että miehen asema on osittain taannut minulle näinkin suuren huomion. Itse en ole tehnyt kovinkaan merkittävää uraa”, toteaa Tellervo Koivisto kirjassa.

Kirjoittaja on onnistunut saamaan haastateltavansa hyvin avoimeksi. Sitähän tämä on tietysti ollut ennenkin esimerkiksi kertoessaan julkisesti masennuksestaan ja tummista koulu- muistoistaan.

Kirja keskittyy kiitettävästi Tellervo Koiviston omaan elämään, vaikka sitä on tietysti muokannut elämä johtavan poliitikon ja presidentin rinnalla. ”Olen kuin ajautunut tilanteesta toiseen, usein viime hetkellä”, hän toteaa. Esimerkiksi eduskunta- ja kunnallisvaaliehdokkaaksi hän suostui viimeisenä iltana ja sai ilman kampanjaa valtavan äänisaaliin molemmissa.

Rouva Koiviston päiväkirja Suomen Kuvalehdessä oli lähes sensaatio. Idea oli Englannista, ja siinä kuvitteellinen rouva



lipiteitä, jotka hän rohkeasti ilmaisi. Hän oli monessa yhteisössä vaikuttavana jäsenenä, vaikkakaan ei mielellään ottanut vetovastuuta.

Anne Mattson kertoo, että elämäkertoissa lukijoita viehättää elämäankaari: elämän rosot ja horjahtamiset siinä missä onnistumiset. Tellervo Koivisto on lukenut käsikirjoituksen, joten elämänkerran voi uskoa olevan autenttinen.

Mauno Koivistoa ei kirjaan voitu enää haastatella hänen muistisairautensa vuoksi. Pienistä viitteistä voi kuitenkin päätellä, että hän kunnioitti ja kuunteli puolisoaan monissa tilanteissa ja nautti häneltä saamastaan avusta sekä viiran hoidossa että kotiasioissa.

– Tuulikki Ritvanen.

KATSO POHJOISTA TAIVASTA
– runoja Suomesta
Toimittaja Jenni Haukio
Otava 2017

Kävin kaksi kertaa tyhjää pyytämässä kirjakaupassa. Kirja oli myyty loppuun. Sitten se ilmestyi lahjana kotiimme. Huomaan istuneeni sen kanssa toista tuntia yhteen menoon – eihän runoja saa ahmia! Ihastuin kerrassaan! Koin, että runoantologia oli kuin itsenäisen Suomen historia. Yritin löytää tällaista selitystä kirjan esipuheesta, mutta ei. Toinen lukukerta kuitenkin vain vahvisti kokemustani.

Kirja muodostaa tarinallisen kokonaisuuden. Siinä on 12 lukua. Koin, että ensimmäinen luku Maa kunnasten ja laaksojen haaveilee itsenäisyydestä ja

viimeinen Vielä kaikki on näkemättä enteilee maamme tulevaisuutta. Välissä ovat kaikki itsenäisyytemme vuosikymmenet.

Runot kuuluvat juhlaan, ilon ja surun juhlaan. Jenni Haukio toteaa, että runokirjojen sivuja selaillaan eniten, kun koetaan jotain ainutkertaista. Onhan tämä kirja Suomen 100-vuotisjuhlan pitkä onnitte-luruno!

Runoissa oli monta usein siteerattua ja luettua. Löysin myös monta vanhaa tuttua, joita en ole kuullut tai lukenut vuosikymmeniin. Tuli mieleen hetkiä omassa elämässä, johon ne liittyivät. Moni runo on jo tutumpi kauniina lauluina. Joukossa on ajattomia vuosikymmeniä tuoreina ja ilmaisuvoimaisina säilyneitä runoja, mutta myös monta tuntematonta.

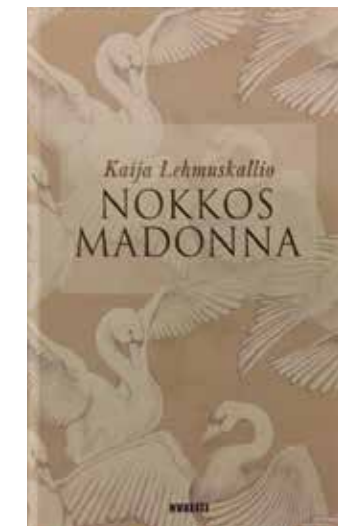
Jenni Haukio kertoo, että vaikka idea runoantologiasta on hänen, kirjan perusvire ei ole runoilija- vaan runovetoinen. Hän on pyrkinyt sisällölliseen dramaturgiaan Ezra Poundia siteeraten: ”Hyvä runo antaa tilaa oivaltaa itse”. Siksi tämä kirjan runoihin on palattava, luettava uudelleen ne runot, jotka eivät vielä auenneet. Niihin kuuluu moni loppuosan runo, joka kuvaa nykymaailman kaoottisuutta ja melskettä. Runon maailmassa suurimmat elämykset syntyvät, kun antaa älyn ja mielikuvituksen operoida pidikkeittä.

Mirkka Rekolan runossa Joku oli sinun tähtesi täällä kiteytyy Jenni Haukion mielestä jotain hyvin olennaista 100-vuotiaan Suomen historiasta. Minua kosketti Helena Anhavan runo: ”Elämänpituinen uni: ihmisiä, vuosia, elämää.

Kaikkea paljon ja liian vähän ja kaipuu oman yksinäisyyden luo. Puut tulevat liki.”

Itsenäinen Suomi on synnyttänyt nämä runot ja ansainnut tämän kirjan.

– Tuulikki Ritvanen



Kaija Lehmuskallio
NOKKOSMADONNA
Kvaliti Kustannus 2017

Kaija Lehmuskallion keväällä ilmestynyt Nokkosmadonna on kiehtova mutta historiallisesti myös tärkeä kirja. Se kuvaa kartanoelämää, jota ei enää ole. Ihmisiä, jotka elivät kahdessa eri maailmassa. Tapoja, jotka olivat äideillemme ja isoäideillemme tuttuja, mutta meille jo termeinä outoja.

Nokkosmadonna kertoo suuresta yhteiskunnallisesta murroksesta, jonka kartanokulttuuri koki Suomessa viime sotien myötä. Vuoden 1940 pika-asutuslain ja viisi vuotta

myöhemmän maanhankintalain määräyksellä kartanoista lohkoitiin maata siirtoväelle ja rintamamiehille. Tämä kiihutti kartanoita ja mullisti monen elämän. Olivathan kartanot huomattavia työnantajia maaseudun tilattomille ja muille osattomille.

Keskiössä Nokkosmadonnassa on Gentgård, Kenttilän suurtila, jonka omistaa vapaa-herra Willem von Genthahn puolisoineen. Heillä on kaksi tyttärtä Gisella ja Sargit sekä poika, kartanon perijä Rolf. Vastapuolella ovat kartanon palkolliset, näkyvimpana Ko-roilan perhe, jonka tytär Katri – kirjan minä – nousee kirjan päähenkilöksi. Hänen ponnistelunsa tietoon ja sivistykseen kertovat kehityksestä, mikä on vienyt Suomen monella alalla kansainväliselle tasolle. Tässä näkyy myös kirjoittajan akateeminen ura: dosentti Kaija Lehmuskallio on tehnyt pitkän ja merkittävän uran Oulun ja Turun yliopistoissa ja hänet on palkittu muun muassa Finnish Reading Associationin (FinRA) Aapiskukko-palkinnolla.

Minua viehättivät kirjassa kuvaukset 1900-luvun kotitalou-ustöistä ja tarvikkeista. Pyykkiä pestään tuhkaliipeällä ja mankeloidaan raskaalla kivimankelilla, jolla lakanat, pöytäliinat ja pyyhkeet saadaan sileiksi ja niiden reunat oikoselleen. Teurasjätteestä tehdään saippuaa, perunasta perunajauhoja. Suu- ja sorkkatautia torjutaan poltikassakeillä. Puomilla leikittään pussitappelua. Kiertävältä kauppiaalta ostetaan sukka-, kumi- ja kantti-, koukku- ja silkkinauhaa, neppiä, nappia, hakasta, neuloja mustissa silk-

kipaperipusseissa, liivien luita, tiheitä täikampoja, hiusverkkoja...

Jo kerätessään nämä tiedot Kaija Lehmuskallio on tehnyt suuren kulttuurityön. Ei siis ihme, että aikaa kirjan kirjoittamiseen on mennyt kymmenen vuotta, sillä kirjailija on tarkistanut kaikki sen tiedot ja termit. Faktojen tarkistuksessa apuna ovat olleet Hämeenlinnan kirjasto ja Maanpuolustuksen korkeakoulu, terminologian ja sanaston hän on tarkistanut Kotimaisten kielten keskuksen kanssa.

Erityiskiitoksen ansaitsee kirjan kaunis, huoliteltu ulkoasu ja varsinkin sen joutsenaiheinen kansi, joka jäljittelee herraskartanoiden tapettia. Se on tekstiilisuunnittelija Laura Kunnaksen käsialaa. Sisäsivujen nokkosvinjetit viittaa kirjan nimeen, Nokkosmadonnaan.

Mutta nyt on – kymmenen vuoden urakan jälkeen – Kaija Lehmuskalliolla syytä iloon varsinkin siksi, että kirja ilmestyi Suomen itsenäisyyden juhluvuonna. On hänen omien sanojen mukaan blue day, lepöaika. Konseptina oleva viides runokirja saa hetken odottaa.

– Maija Kauppinen.

Raija-Sinikka Rantala
MAANANTAIKAPPALE,
26 ASKELTA.
Like 2017

Eipä kirjan nimestä eikä kan-
nesta voi päätellä, että se kä-
sittelee rintasyöpää. Eikä sen
nimestä, että se tarkoittaa rin-
tasyöpään sairastuneen naisen
pettymystä itseensä: olen vika-
kappale, kehoni ei kestänyt ja
lapsen kasvattajana olen ollut
huono.



Välit aikuiseen tyttöön ovat todella kulmikkaat. Tämä tee-
ma nousee kirjassa rintasyövän
rinnalle, jopa yli.

Raija-Sinikka Rantala on kokenut kirjailija ja teatterinoh-
jaaja. Draaman taitajana hän
ounastelee, etteivät rintasyöpä-
faktat riitä romaaniksi. Niinpä
hän rakentaa aiheen ympärille
monikerroksisen näytelmän:
rintasyöpään sairastunut, hy-
vin toimeentuleva virkanainen
lähettää määräajoin juristinsa
kautta sairauspäiväkirjansa osia
kirjan varsinaiselle kirjoitta-
jaminalle. Kirjuri pohtii sitten
läpi teoksen, kuka päiväkirjojen
kirjoittaja on.

Virkanaisen päiväkirjan si-
vuilta pongahtavat esiin sairaal-
an viralliset sairaskertomukset,
ylikriittisyys hoitoihin, suhteet
hoitohenkilökuntaan, perherii-
dat ja työongelmat. Naisella on
koko ajan pakonomainen, suo-
rastaan maaninen vauhti päällä.
Hoitojen ohessa häneltä hoitu-
vat työt, matkat, kokoukset ja
riidat aikuisen tyttären kanssa.
Rahasta ei ole puutetta ja minä
tiedän -asenne – myös tarvitta-
vista hoidoista – kulkee pääl-
limmäisenä. Kirjuri rakentaa
happy endin ”tunnistaessaan”
välähdyksenomaisesti virkanai-
sen kaupassa. Kirjelähetykset
ovat loppuneet. Johtopäätös:

hoidot ovat tehonneet ja syöpä
on parantunut.

Suomessa sairastuu vuodes-
sa yli 5000 naista rintasyöpään.
Olen itse yksi niistä. Runsaan
vuoden aikana olen käynyt läpi
sytostaatti- ja sädehoidot, joten
ajattelin olevani kirjan koke-
musarvioija. Tai löytäväni siitä
samaistumisen kohdetta, tietoa
ja lohtua.

Näin ei käynyt. Yhtäläisyys
jäi siihen, että virkanaisen ta-
paan googlasin ahkeraan suo-
mennoksia termeille. Maanan-
taikappaleen sairastajan vauhti
ja kriittisyys ylittivät ymmär-
rykseni. Minulla ei olisi ollut
voimia moiseen, vaikka olisin
ollut lääkehumalassa.

Maanantaikappaleen vir-
kanainen rynnisti yksin. Hän
ei ehtinyt pysähtyä eikä aistia
sitä tukea, mitä laaja ja läm-
min hoitoyhteisö kanssasairas-
tajineen minulle antoi. Joskus
kaiken yllä helisi nauru. Vaikka
olin pieni osa yhteisöä, kuin
matkustaja pikajunassa, en ko-
kenut kiirettä enkä kylmyyttä.
Joka tilanteessa olin yksilö.
Ja voi, mitä draamaepisodeja
koinkaan! Sairauteni alussa
ajattelin kirjoittaa sairauspäi-
väkirjan. En jaksanut. Vähän
vilkaisin netissä vellovia sair-
askeskusteluja. Onneksi osasin
lopettaa. Maanantaikappaleen
luettuani vakuutuin, että sai-
raalasta saamani dokumentti-
paperit ja muistikuvat riittävät.

– Riitta Mäkelä

Kati Hiekkapelto
TUMMA
Otava, 2016

Oulusta kotoisin oleva Kati
Hiekkapelto on koulutukseltaan
erityisluokanopettaja ja asuu
Hailuodossa. Hän on työsken-

nellyt maahanmuuttajien opet-
tajana.

Kirjassa Tumma tapaamme
päähenkilönä jo edellisistä Kati
Hiekkapellon romaaneista tu-
tun Anna Feketen, joka toimii
poliisina pohjoissuomalaisen
kaupungin väkivaltayksikös-
sä. Anna on kotoisin Serbian
unkarilaisalueelta, mutta tullut
lapsena perheensä kanssa Suo-
meen 1990-luvun alussa Jugos-
lavian hajoomista seuranneen
sodan jaloista. Muu perhe on
palannut Serbiaan.

Kirjassa Anna saapuu lom-
malle kotikaupunkiinsa Tisza-
joen varrella sijaitsevaan Ka-
nizsaan ja osallistuu ystäviensä
kanssa viinijuhille, jossa hän-
nen käsilaukkunsa varastetaan.
Anna yrittää jäljittää varasta,
mutta epäonnistuu. Seuraavana
päivänä varas löytyy kuolleena.
Anna on moderni uranainen,
joka ei yritäkään mukautua
perinteisen ja alistuvan naisen
muottiin, vaan ottaa rikoksen
tutkinnassa ohjat käsiinsä.

Juoni on mielenkiintoinen,
mutta parhaimmillaan kirja on
miljöö- ja tapahtumapaikkojen
eli Kanizsan ja sen ympäristön
kuvauksissa. Kanizassa asuu
”usean kerroksen väkeä”. Unka-
rilaiset ovat enemmistönä, mut-
ta koko Serbiassa vähemmistöä.
Myös virkamiehistä suurin osa
on serbejä. Unkarilaisuutta ja
unkarin kieltä ajetaan alas, ja
lähin unkarinkielinen lukio on
naapurikaupungissa.

Molempien kansanryhmien
ulkopuolella ovat huonosti asu-
vat romanit. Heitä myös koh-
dellaan huonosti ja epäillä
usein aiheutta rikoksista. Anna
järkyttyy huomattaessaan, että
serbialaiset ja unkarilaiset suh-
tautuvat rasistisesti romaneihin.
Lisäksi Serbian halki vaeltavat
pakolaiset, jotka päätyvät Kes-
ki- ja Pohjois-Euroopan sijaan
leireille, missä on riski joutua

rikollisuuden ja hyväksikäytön
uhreiksi.

Kirjan päähenkilöiksi nou-
sevat naiset ja erityisesti Anna,
joka ihailee luontoa ja muistelee
mennyttä aikaa. Kaupungin
ilmapiiriä ja rähjäisyyttä hän
tarkastelee kriittisesti ja kokee,
ettei se ole enää hänen kotinsa.
Sen sijaan Annan äiti, joka on
palannut Kanizsaan, ei kaipaa
Suomea. Hän arvostaa unkarilaista
ruoka- ja juomakulttuuria
sekä perinteisiä tapoja. Äidin
mielestä Annan tulisi vakiin-
tua ja perustaa perhe ja jättää
käsilaukkuvarkauden ja isän
kuoleman tutkiminen sikseen.
Äidin perinteisen naiskäsit-
yksen mukaan nainen vaiken-
ee. Tätä tukee myös hänen mennei-
syytensä, joka on opettanut, että
asioista on parempi vaieta.

Annan ja hänen äitinsä li-
säksi kirjassa on neljä muuta
naista. On Reka, Annan ystävä-

kirjaviisaat

tär, joka on avioitunut äskettäin
ja on raskaana, mutta auttaa
Annan tietojen hankinnassa. On
Judit, voimakasluonteinen ja
itsenäinen romaninainen, joka
on vankilassa tuomittuna rikok-
sesta, jota ei ole tehnyt. Judit
on perinteinen romaninainen,
joka taitaa korteista ennusta-
misen, mutta osallistuu myös
aktiivisesti paikallisen musta-
laisyhdistyksen toimintaan. Dz-
senifer on taas kymmenvuotias
romanityttö, joka on tottunut
selviytymään karuissa olosuh-
teissa. Neljanteen, tuntematto-
maan naiseen tutustutaan vasta
romaanin kahdella viimeisellä
sivulla. Hänenkin kohtalonsa
ratkeaa Kanizassa.

– Marianne Rossi.

ITE HARTIKAINEN HINAA
24H MYÖS RASKAS KALUSTO

040-160 16 16
Siellä missä tarvitset apua

Yli 30 vuoden kokemuksella
- henkilö- ja pakettiautot, moottoripyörät
- raskaan kaluston hinaukset
 **PÄIVYSTYS 24 H**
OULU - MUHOS - ROVANIEMI
POHJOIS-POHJANMAA & LAPPI
Myös ovenavaus-
palvelut
Tallenna numero **040-160 1616** kännykkääsi
www.hinauskarihartikainen.fi

ELÄMÄ HALUAA TULLA ELETYKSI, KIRJAT LUETUKSI

Meille jokaiselle jää elämän tuomien muistojen mukana myös kirjallisia muistoja: uusia sanoja, lauseita, loruja, runoja, sitaatteja, tarinoita, ajatuksia, oivalluksia ja kysymyksiä. Merkityksellinen kirjallisuus kertoo maailmasta ympärillämme ja meistä itsestämme.

Naisliittolaisten Suomi 100 vuotta kirjojen TOP 101 -lista kertoo, mitkä kirjat ovat naisia kohahduttaneet.

Kirjallisuustoimittajat **Seppo Puttonen** ja **Nadja Nowak** ovat valinneet Suomen jokaiselta itsenäisyyden vuodelta yhden kirjan, joiden kautta katsotaan Suomea ja suomalaisuutta. Kolmasosa kirjallistasta on naisten kirjoittamia kirjoja. Listaa lukiessani syntyi ajatus, millainen olisi naisliittolaisten naisten kirjoittamien kirjojen Top 101 -lista. Esitin ideani Hämeenlinnan yhdistyksen puheenjohtajalle **Maija Kauppiselle**. Hän välitti ehdotukseni Naisliiton hallitukselle ja kirjastotoimikuntaan, ja sai molemmista vihreää valoa.

Myös lukevat naisliittolaiset innostuivat ajatuksesta ja lähettivät listoja. Ensimmäisinä Helsingin yhdistyksen Kirjalauantai – kiitos siitä!

Olen koonnut poimintoja ja mietteitä 213 tähän mennessä saapuneesta kirjasta juttuuni, jonka otsikko on sitaatti **Pirkko Siltalan** kirjasta *Vanhuus. Elämä haluaa tulla eletyksi* (2012).

Sadut, lorut ja runot ovat aina olleet oivaa lasten mielen ja kielen superfoodia. Vieläkö näet silmissäsi Mestaritontun, prinssi Yönsilmän, Sammaleisen, Päivikin? Vuonna 2004 kautta aikain parhaaksi lastenkirjaksi valittu, **Onni Mansneruksen** kuvittama, *Mestaritontun seikkailut* (1917), julkaistiin ensin **Aili Tarvaksen** ja myöhemmin **Aili Somersalon** nimellä. **Kirsi Kunnaksen** *Tiitiäisen Satupuun* ihanat lorut **Maija Karman** kuvittamana ovat hellineet lasten ja aikuisten mieliä vuodesta 1956. Mitä Jaakko Vaakko Vesirotta tai Herra Pii Poo tuo mieleesi?

Lapsuus, kuten nuoruuskaan ei ole vain satua. **Raisa Lardotin** *Ripaskalinnut* (1978) sai erään lukijan pohtimaan: ”Lapsen kokemukset aitoina. Ihan kuin koko ihminen olisi lähtenyt vikaasuuntaan. Mistä sen silti tietää mitä kaikkea nuo kokemukset ovat ihmiselle tehneet?”

Selma Anttilan kirjassa *Uhri* (1922) äiti muistelee vapaussodassa menettämänsä poikaa. **Rauha S. Virtasen** kirjassa *Seljan tytöt* (1955) pohditaan, miten ihmeessä isä voi ottaa uuden äidin heille ja **Merja Otavan** *Minä Annika ÄP* (1961) kertoo aikuiseksi kasvamisen kipeydestä. **Rosa Liksom**in *Yhden Yön Pysä-*

ki (1985) on kuvaus keltasta kellahtaneista nuorista, joita väistellään ja kartellaan. **Mina Savolaisen** kirja *Maailman ihanin tyttö* (2008) on mystisesti taitettu kymmenen nuoren lastenkodissa varttuneen nuoren naisen kasvutarina: kuinka oppii katsomaan itseään lempeästi ja tulee näkyväksi, voimautuu.

Naiskirjailijat osaavat kohahduttaa lukevaa maailmaa, etenkin miehiä, kertoessaan naisen elämästä. **Aino Kallaksen** *Sudenmorsian* (1928) kuuluu lukion oppilaiden kirjallistalle edelleen. **Maria Jotunin** *Huojuva talo* (1963) oli kirjoitettu 30-luvulla, mutta ilmestyi 20 vuotta hänen kuolemansa jälkeen. Klassikko, inhorealistinen kuvaus akateemisesti sivistyneiden avioliitosta ja perhe-elämästä kääntyy yhä uudelleen näytelmäksi; siinä on naisliittolaisten mielestä ”hieno draaman kaari”. **Helvi Hämäläisen** *Säädylisen murhenäytelmän* (1940) ensimmäistä painosta sensuroitiin ja lopulta tuhottiin; täydellinen laitos ilmestyi vasta 1995.

Marja-Liisa Vartion ruumiillinen romaani *Mies kuin mies, tyttö kuin tyttö* (1958) kertoo raadollisen rakkaustarinan, joka paljastaa kuinka moraalilla on eri naisille ja miehille: häpeä on tytön. **Märta Tikkanen** *Vuosisadan rakkaustarina* (1978) järkytti ja kosketti. ”Muistan, että tulin tämän kirjan kanssa kirjastoautolta, istuin pihalle enkä malttanut mennä sisälle ennen kuin olin ahminut koko kirjan”, kertoo eräs lukija.

Kirjallistalla on myös monta hienoa sarjaa: **Eeva Joenpelon** *Lohja-* ja **Anni Blomqvistin** *Myrskyluodon Maija* -kirjat, **Laila Hietamiehen** *Kannas-sarja* ja **Laila Hirvisaaren** nimellä kirjoitetut *Minä Kataariina* (2011) ja *Me Keisarinna* (2012). **Eeva Kilven** yhteisnide *Muistojen aika* (1988) kuvaa sotiemme aikaa. **Riikka Pulkisen** *Rajassa* (2006) ei ole kevyitä sanoja eikä puolittaisia kohtaamisia. **Sofi Oksasen** *Puhdistuksessa* (2008) naiskaupan uhrin elämä nivoutuu löytäjänsä elämään.

Monen naisliittolaisen kirjajuhllystä löytyy myös **Edith Södergranin** *Framtidens skugga, Tulevaisuuden varjo* (1920) ja postuumi *Landet som icke är, Maa jota ei ole* (1925). Moderni mitta sointuu kauniisti ruotsiksi. Kaikille runotytöille lienee tuttu **Saima Harmaja**, runoilijoista runoilijoin ja hänen *Kootut runot sekä runoilijakehitys päiväkirjojen ja kirjeiden valossa* (1938). Sain kirjan joululahjaksi isältäni vuonna 1968, painos oli jo silloin 11:s.

Merkittäviä runoilijoita ovat myös **Katri Vala**, **Eila Kivikk’aho**, **Elina Vaara**, **Elvi Sinervo**, **Aila Meriluoto**, **Aale Tynni**, **Eeva-Liisa Manner**, **Mirkka Rekola**, **Tyyne Saastamoinen**, **Helvi Juvonen**, **Helena Anhava**, **Heli Laaksonen**, **Anna Isoaro**, **Kristiina Wallin**... naisrunoilijoiden vuosisatainen virta on voimakas. Sitä myös tutkitaan ja runoilijoista kirjoitetaan.

Runoilija voi kirjoittaa toisesta taiteilijasta kuten **Rakel Liehu** Schjerfbeckistä kirjassaan *Helene* (2003). ”Olisiko-han tämä ollut ensimmäinen fiktiivinen historiallinen elämäkertaromaani, jossa puhutaan henkilön äänellä? Ainakin se



Hämeenlinnassa asuva Leena Rönkkö toivoo vielä monen naisliittolaisten lähettävän oman TOP 101, TOP 10 - tai TOP 1 -listansa.
– Kuva: Maija Kauppinen.

on ensimmäinen, johon ihastuin – ja sen jälkeen on tullut monta hyvää. ”Oli helppo eläytyä Helenen elämään”, kuvasi eräs lukija kokemustaan. **Helena Sinervon** *Runoilijan talossa* (2004) on Finlandia-palkittu romaani Eeva-Liisa Mannerista. Taustalla välähtelevät Mannerin kirjoittamat kirjeet.

Liisa Enwald on tutkinut **Helvi Juvosen** runoutta kirjassaan *Pohjajään ilo* (2006). **Jenni Haukion** Suomen itsenäisyyden ajan *Katso pohjoista taivasta – runoantologia* on saanut nimensä Juvosen runosta *Kalliopohja*. **Katja Seutu** on ollut **Mirkka Rekolan** runouden äärellä *Tyhjä pöytä on tilattu*

(2016) teoksessa, josta välittyy sekä kirjallisuudentutkijan että ystävän ote. **Irja Askolan** ja **Anja Porion** *Matkaan naiset* (1988) -kirjan (1988) mottona on ollut osa Irja Askolan runosta, joka sopii tähänkin lopuksi:

”että ette alistuisi
vaan pitäisitte kiinni siitä
mikä teille on tärkeää ja
arvokasta
silloinkin kun se ei miellytä
kaikkia
eivätkä kaikki teitä ymmärrä”.

Naiskirjallisuuden TOP 101 -hanke jatkuu tämän vuoden loppuun, joten kaikki kirjaehdotukset ovat edelleen tervetulleita. Läheta omasi osoitteella leena.ronkko@iki.fi.

PIENEN IHMISEN JA SUUREN IHMISYYDEN ASIALLA

Suomalaisen Naisliiton Jyväskylän osasto juhli 110-vuotistaivaltaan mallikkaasti. Hulppeiden juhlien sijaan se järjesti 19. huhtikuuta NNKY:n kokoushuoneeseen kodikkaan kahvitteletuksen, jonne kutsui jäsenensä ja yhteistyökumppaninsa.

Tilaisuuden tähdeksi nousi hiihtäjälegenda **Siiri Rantanen**, Naisliiton valtakunnallisen Naisten Ääni -verkkohankkeen suojelija. Hän muisteli elämänsä luistavia latuja ja totesi, että ylämäki alkoi vasta hänen täytettyään 90 vuotta. Myötä- ja vastaladusta kertovat yleistyöterveyslääkäri **Hellin Torkki** ja kirjailija-puhuja **Aino Suhola**. He saivat Opetusneuvos Hilja Vilkemaan Stipendisäätiön tunnustuspalkinnon, Hellin yhteiskunnallisenä vaikuttajana ja naisten elämän tukijana, Aino naisen äänen viisaana julkittuajana.

Juhlivan yhdistyksen historian kohokohdista kertoi sen entinen puheenjohtaja **Liisa Kuusela**, tästä päivästä osaston puheenjohtaja **Liisa Temisevä** ja Naisten Äänestä **Eva Teronen**, Naisliiton hallituksen jäsen. Teksti: *Maija Kauppinen*



Juhlivan yhdistyksen nykyinen puheenjohtaja Liisa Temisevä (toinen oik.) vierellään kutsutut Siiri Rantanen, Aino Suhola ja Hellin Torkki. – Kuva: Maija Kauppinen.

SÄÄ SUOSI KUKKAHATTUJA

Ullakolle unohtuneet kesäleiningit ja kukkahattut loistivat **Helsingin yhdistyksen** 110-vuotisjuhlissa Korkeasaaressa. Pukeutumisohjeena oli ”aikakauteen sopiva”.

Alkukesän lähes ainoa lämmin ja aurinkoinen päivä sattui olemaan sama, kun Hel-

singin yhdistys teki kesäretken Korkeasaareen. Paikka ja aika eivät olleet sattumaa, sillä Helsingin yhdistys halusi kunioittaa perinteitä. Suomalaisen Naisliiton perustava kokous pidettiin 2. –3. kesäkuuta 1907, ja Helsingin osaston päivää myöhemmin. Kokouspäivien päätteeksi perustajat kokoontuivat

yhteiselle päivälliselle Korkeasaaren ravintolaan.

Lucina Hagman arvosti Korkeasaarta virkistyspaikkana niin, että vei naisjoukkionsa päivälliselle saaren ravintolaan 3.6.1907 Naisliiton perustavan kokouksen päätteeksi. Korkeasaari oli hieno ja edistysellinen

paikka. Ravintolan oli piirtänyt vuonna 1884 Theodor Höijer. Sen edessä seisoi italialaisen kuvanveistäjä Constantino Pandianin pronssinen Pukki-patsas, jonka J.J. Pippingsköld oli ostanut Pariisin maailmannäyttelystä 1889. Hänen perikuntansa lahjoitti patsaan Korkeasaarelle 1892. – Helsingin yhdistyksellä oli siis kaksinkertainen syy juhlaa, Suomalaisen Naisliiton kunniapuheenjohtaja **Leena Krohn** kertoo.

Halusimme myös pukeutua juhlaan aikakauteen sopivasti. Jotkut löysivät kukkahattut ullakolta, toiset kaupasta. Kun naisliittolaisten moottorivene rantautui Korkeasaareen, ja kukkahattuinen seurue poistui ravintolaan, he herättivät ansaittua ihmetystä.

Juhlaristeilyyn ja -päivälikselle osallistui lähes 70 yhdistyksen jäsentä. Yhdistys oli vuokrannut moottoriveneen, joka risteili tunnin Helsingin edustalla. Sen aikana yhdistyksen oma kuoro lauloi **Kaisa Kauppinen** säestyksellä juhlapäivään sopivia lauluja. Myös perillä ravintola Pukissa laulettiin ja pidettiin puheita kuten 110 vuotta sitten. Päivällisen yhteydessä Korkeasaaren johtaja, eläinlääketieteen tohtori **Sanna Hellström** esitteli Korkeasaaren historiaa.

– Yksi syy valita Korkeasaari juhlan kohteeksi oli se, että Sanna Hellström on ensimmäinen naisjohtaja Korkeasaaren pitkän historian aikana, Leena Krohn lisää ja luonnehtii juhlaa kaiken kaikkiaan hyvin onnistuneeksi.

– Teksti: *Leena Hietanen.*

– Kuvat: *Maija Kauppinen*



Naisliiton Helsingin yhdistyksen Lauluvoimio lauloi ja laulatti juhlaväkeä matkalla Korkeasaareen.



Kukahattu pukee naista kuin naista. Vasemmalla Naisliiton kunniapuheenjohtaja Leena Krohn, joka piti juhlapuheen. Keskellä Helvi-Sisko Silvan ja oikealla Leena Ruusuvoimio.

Tässäpä mennään Korkeasaareen

säv. Tom Paxton
suom. san. Matti Kontio,
Merja Talkamo ja Kaisa Kauppinen

Tässäpä mennään Korkeasaareen,
Korkeasaareen, Korkeasaareen.
Laivalla mennään Korkeasaareen
juhlatuulella.
Muistelemaan maan maan
uudestaan taan taan
Korkeasaa saa saarta
katselemaan maan maan.

Seilataan niin kuin Lucina Hagman,
Fribergin Maikki ja Erkon Maissi.
Paatissa oli myös Tekla Hultin
sekä muutama muu.
Naiset aikaansai sai

Ensimmäinen säkeistö on kahta sanaa lukuun ottamatta kopio alkuperäisestä Matti Kontion käännöksestä. Huomenna mennään Korkeasaareen viimeisen säkeistön ovat kirjoittaneet Kaisa Kauppinen ja Merja Talkamo.

Suomalai-lai-sen
Naisliiton- ton- ton
Helsingin o-sas-ton.

Ravintola Pukki on se talo,
jossa alkoi aate jalo.
Nimet kun saatiin paperiin
niin maljat nostettiin.
Nostetaan vaan vaan vaan
uudestaan taan taan
viisaille- le -le
esiäideille- le.

Mennyt on sata ja kymmenen vuotta
naisasialla ei oltu oo suotta.
Töitä viel riittää ja äänemme kantaa
tulevaisuuteen.
:: Jatketään vaan vaan vaan
uudestaan taan taan
sinnikkyytemme
kyllä palkitaan taan taan taan::

VIISI PUHEENJOHTAJAA SAI RUUSUN

Täytekakkukahvit aloittivat 18.5. Oulun osaston 110-vuotisjuhlat, jotka vietettiin Aleksinkulman juhlasalissa. Emäntinä toimivat **Ulla Törne** ja **Sari Ojala**. Osaston varapuheenjohtaja **Tiina Tervaskanto-Mäentaustan** avatua juhlan puheenjohtaja **Kirsti Ojala** kertoi osaston historiasta. **Erika Juusolan** ja **Mika Hatulan** musiikkituokion jälkeen **Eeva-Kaarina Sarastamo** ja **Kristiina Haukkamaa** esittivät näytelmän Katri ja Amalia. Juhlan päätti **Marjatta Keränen**, joka kertoi Naisten Äänessä julkaistun Maria Heikon tarinan.



Juhlien päätteeksi viisi osaston puheenjohtajana ollutta ruusutettiin: **Eeva-Kaarina Sarastamo**, **Maj-Lis Tervaskanto**, **Liisa Mäki**, **Tiina Tervaskanto-Mäentausta** ja **Kirsti Ojala**. – Kuva Ritva Rundgren

Juhlaan oli saapunut kolmisenkymmentä vierasta. Heistä kaukaisin oli **Marja-Riitta Tervahauta**, joka toi Tornion yhdistyksen sekä

Suomalaisen Naisliiton ja Opetusneuvos **Hilja Vilkemaan** Stipendisäätiön tervehdykset. Jyväskylän osasto, Hämeenlinnan ja Helsingin yhdistyk-

set sekä Naisten ääni lähettivät tervehdykset. Myös Oulun Naisunioni ja Pohjola Norden onnittelivat juhlivaa osastoa.

– Teksti: **Kirsti Ojala**.

IHANAT NAISET RAUMOLLA

Suomalaisen Naisliiton **Tornion yhdistys** vietti 110-vuotisjuhlaan 25.8.2017 Raumon nuorisoseuran talolla Torniossa. Samassa paikassa päivälleen 110 vuotta sitten perustettiin Suomalaisen Naisliiton Alatornion osasto. 110-vuotisjuhlan aloitti Lappian konservatorion laulunopettaja **Susanna Söder** viuluesityksellä. Juhlapuheen piti filosofian tohtori, hallintotieteen maisteri **Katriina Perkka-Jortikka** ajankohtaisesta aiheesta: Naisen asema Suomessa – lasikatosta labyrinttiin ja nainen sukupuolikuilussa. **Raili Ilola** kurkisti yhdistyksen menneisyyteen, laulaja **Maritta Ahola** lauloi ja lopuksi Tornion Mieskuoro esitti sikermän suomalaisia kansanlauluja johtajanaan **Heikki Keinänen** ja juhlan päätteeksi Finlandia-hymnin. Juhlatiimi oli koristellut tilat ja keittiö loihti emäntänsä **Riitta Kettusen** johdolla perinteisen tornionlaaksolaisen lohisopan rieskaa unohtamatta.

Juhlissa muistettiin myös niitä yhdistyksen jäseniä, jotka ovat vuosikausia tehneet vapaaehtoistyötä. Taloudenhoitaja **Helmi Huhtanen**, sihteeri **Anita Dunder**, viestintävastaava **Leena Kähkönen** ja varapuheenjohtaja **Tarja Korteniemi** saivat ruusut ja runokirjan kiitokseksi vuosikymmenen ahkeroinnista.

– Teksti: **Raili Ilola**.



Marja-Riitta Tervahauta (vas.) avasi juhlat. **Raili Ilola** kurkisti yhdistyksen menneisyyteen. – Kuva: **Riitta Kettunen**.



tilkkuvakka

KOONNUT: MAIJA KAUPPINEN

NAISTEN ÄÄNEN SUOJELIJAT HIIHTORINTEELLÄ

Naisten Äänen suojelija, hiihtolegenda **Siiri Rantanen** oli todellinen PR-henkilö Lahden MM-kisoissa. Hänet vietiin autolla vip-katsomoon joka päivä. Hän istui Ruotsin kuninkaan seurassa ja tapasi Naisten Äänen pääsuojelijan rouva **Jenni Haukion** ja hänen puolisonsa presidentti **Sauli Niinistön**. Hän hiihti myös näytöskierroksen stadionilla Kirvesniemeltä saamallaan viimeistä huutoa olevilla suksilla ennen naisten viestiä. Yleisö hurraisi seisaaltaan. Lehdissä Siiristä oli sivukaupalla juttua, ja televisiossa hän oli moneen otteeseen kisojen aikana.

– Teksti: **Tuulikki Ritvanen**.
Kuva: **Natalia Lahtela**.

KEKSIJÄNAINEN PALKITTIIN

Naiskeksijöiden kattojärjestön Quin-Suomen tiedottaja **Maila Hakala** on nainen vaila vertaa: Hän on saanut elämäntyöpalkinnon kaksi kertaa. Neljä vuotta sitten sen myönsi hänelle Suomalaisten Keksijöiden Tukiyhdistys, SKTY, tänä vuonna European Women Inventors and Innovators Network, EUWIIN, Italiassa EUWIIN-konferenssissa. Onnittelut!

Naisliittolaiset muistavat **Maila Hakalan** 1980–1990-luvulta, jolloin hän oli Helsingin osaston puheenjohtaja ja järjesti naiskeksijänaisiltoja. Hämeenlinnalaisille hän tuli tutuksi helmikuun Naiskeksijäillalla, jossa QUIN-Suomen puheenjohtaja **Eija Pessinen** kertoi keksimästään synnytystuesta, **Hanna Sissala** heijaavasta vauvanvuoteesta ja **Annukka Pakarinen**, nyhtökauran kehittäjän sisko, biojätteen keräyslaitteistosta. Iltaan osallistui



myös **Anne-Mari Rannamäe**, Quin Estonian presidentti.

SMART CASUAL WITH PEARLS

Naisliittolaiset kautta maan valmistautuvat liittonsa 110-vuotisjuhliin, joiden pukukoodina on smart casual with pearls. Tässä hämeenlinnalainen **Kirsti Ikonen** (oik.) tarkistaa, onko **Marja Miettisen** helminauha juhla-kunnossa



UUODEN KELLUKAS

Naistoimittajat oli ajan her-
molla valitessaan Vuoden Kel-
lokaaksi **Salla Vuorikosken**.
Toimittajan, joka viime vuoden
marraskuussa kertoi avoimesti
pääministeri Juha Sipilän läh-
tämistä viesteistä ja avasi taust-
toja Ylen toimittajana kohta-
mistaan vaientamisyhtyrityksistä.
Vaikka valtiojohdon taholta tuli
painetta, hän piti kiinni toimit-
tajan eettisistä säännöistä.



– Media käyttää valtaa ja
päätoimittajat käyttävät merkit-
tävää valtaa. Mielestäni median
vallankäytön pitää olla avointa,
totesi Salla Vuorikoski ottaes-
saan vastaan kellon. Ja jatkoi,
että hänen koko ammatti-identi-
teettinsä perustuu avoimuuteen.

Salla Vuorikosken avoi-
muus pani liikkeelle mediavyö-
ryn, jonka seurauksena hänen
esimiehensä, uutisjohtaja **Atte**
Jääskeläinen sai lähtöpässit
Ylestä. Salla oli jo sitä ennen
siirtynyt Suomen Kuvalehteen.

– Teksti ja kuva: *Maija*
Kauppinen.

PUOLUSTUSMINISTERI TÄYTTI TYKKIHALLIN.

Kun ministeri **Elisabeth Rehn** puhui elokuussa Hämeenlinnan
Museo Militariassa naisten roolista rauhan ja oikeuden turvaami-
sessa, Tykkihalli pullisteli kiinnostuneista. Liki 140 naista ja mies-
tä halusi kuulla maamme ensimmäistä puolustusministeriä.

Yleisöluento liittyi Museo Militarisan tämän vuoden teemaan
Tukijoukkoja ja taistelijoita – naiset maanpuolustuksen toimijoina.
Teema on vuoden alussa museonjohtajana aloittaneen **Miia-Leena**
Tiilin idea – mistä hänelle iso ruusukimppu – ja sen suunnitteluun
on osallistunut myös Naisliiton Hämeenlinnan yhdistys edustaja-
naan **Kirsti Ikonen**. Hänen yhteiskuntasuhteittensa ansiosta Eli-
sabeth Rehn suostui teemavuoden suojelijaksi – tästä myös Kirs-
tille ruusuja.

– Teksti: *Maija Kauppinen.* Kuvat: *Museo Militaria.*



KANTTILAN KUNNOSTUS ETENEE

Viime syksynä perustettu **Min-
na Canthin talo ry** kunnostaa
kulttuurihistoriallisesti arvo-
kasta Kanttilaa luovien alojen
tukikohdaksi ja kulttuurin ke-
hittämiskeskukseksi. Suunni-
telmissa on saada taloon myös
residenssi- ja työtiloja, kahvi-
la-ravintola ja kauppa.

Yhteistyökumppaneina ovat
monialainen Savonia-ammatti-
korkeakoulu ja Savon ammat-
ti- ja aikuisopisto, tukikump-
paneita Kuopion kaupunki
Osuuskunta KPY ja Cosmopoli
Oy. Hanketta koordinoi yhdis-
tyksen perustajajäseniin kuulu-
va **Anja Lappi**.

Remontoitu Kanttila toi-
mi kesän pop up-, kulttuuri- ja
infotilana. Sen ensimmäinen
näyttely esitteli Victor Barsoke-
vitschin valokuvia 1800–1900
-lukujen taitteesta Minnan Can-
thin hengessä: ”Ei ne herrat
välitä köyhistä enemmän kuin
koirista ja tuskin niinkään pal-
jon”.

Näyttelyä voi tilata.

– Teksti: *Tuulikki Ritvanen.*

”Kaikkea muuta, kunhan ei
vaan nukkuu, puolikuollutta
elämää” (Minna Canth).



*Hanna Levander (vas.), Alma Tervo ja Maiju ja Minna Canth pelaavat skruu-
via Minnan salongissa 1800-luvulla. – Kuva: Kuopion kulttuurihistoriallinen
museo.*

HUUHU MINNA?

Minnan vuosikerrat 1981–2010
sidottiin 2010-luvun alussa
kolmeksi kirjaksi. Nyt ensim-
mäinen osa on kadonnut. Kos-
ka kyseessä on ainoa kappale,
sinä, joka olet sen lainannut,

palauta se välittömästi kirjas-
toon. Kirjaston arvokkaitakaan
teoksia ei ole säilytetty lukko-
jen takana. Naisliiton kirjas-
totoimikunta toivoo, että tämä
käytäntö voi jatkua.

– Teksti: *Leena Hietanen.*



Sirpa Peltola
Yksilölliset korut
käsityönä ja 3d-tekniikalla

Facebook: Pipatina
Pipatina.korut@yahoo.com



KYSY TARJOUSTA!

Graafinen suunnittelija ja valokuvaaja

Kotisivut, kirjat, lehdet, esitteet, lomakkeet, kirjekuoret, käyntikortit,
tarrat, kyltit, auto- ja ikkunateippaukset, valokuvaamopalvelut sekä
paljon muuta...

”Suunnittelen lähes kaikkea, mitä voi painattaa ja tulostaa. Saat kauttani paino-
tuotteet ja niiden taiton, tarrat, kyltit ja tekstiilipainatukset sekä mainosteippaukset.”

info@jaripartanen.com, 040 520 7730, www.jaripartanen.com

"MINÄ MAALAA KUIN JUMALA"

kirjoitti taiteilija **Ellen Thesleff** mielitetylleen Gordon Craigille.

Lause on nimenä myös taiteilijaelämäkerällä, jonka taide- ja kulttuurihistorioitsija **Hanna-Reetta Schreck** (kuvassa) on kirjoittanut kahdeksalla vuosikymmenellä työskennelleestä taitelijasta ja josta hän kertoi Helsingin ja Hämeenlinnan naisliittolaisten yhteisessä jäsenillassa.

Ellen Thesleff (1869–1954) oli naturalisti, symbolisti, ekspressionisti ja impressionisti, edelläkävijä aikana, jolloin naistaiteilijoiden oli vaikea saada Suomessa tunnustusta. Henkireikänä oli laaja kirjeenvaihto. Kirjeet – 900 kappaletta – ovatkin olleet päiväkirjojen ohella kirjan lähteinä. Hanna-Reetta Schreck kertoo, että niiden lukeminen oli työlästä. – Ellen oli kosmopoliitti ja hyvin kielitaitoinen, hän taisi kotikielensä ruotsin lisäksi englantia, saksaa, ranskaa ja italiaakin – ja kun käsiala oli vaikealukuista, jo niiden lukeminen vei vuosia. Itse kirjan tekeminen kesti kymmenen vuotta, mutta se kannatti. Ellen ja hänen taiteensa osoittautuivat niin kiehtovaksi, että taidehistorioitsija valmisteleekin nyt myös väitöskirjaa. – *Teksti ja kuva: Maija Kauppinen*



JOULUKALENTERI OHJAA NAISTEN ÄÄNEN SIVUSTOLLE

Raahen Wanhassa kaupungissa avautuu jälleen joulukuussa – nyt jo neljännen kerran – joulukalenteri, jossa 24 alueen toimijaa koristelee ikkunan kaupunkilaisten iloksi. Mukana on yksityisiä henkilöitä, yhdistyksiä, yrityksiä, työpaikkoja ja seurakuntia.

Joka aamu VisitRaahen sivulla julkaistaan avatusta ikkunasta kuva ja siihen liittyvä teksti, joka valottaa kohdetta ja/tai sen asukkaita. Näin nostetaan esille tarinoita Raahen historiasta eri vuosilta ja vuosisadoilta.

Ikkunatekstin lopussa on myös linkkejä, joiden avulla saa lisätietoa kohteista. Tänä vuonna moni näistä linkeistä ohjaa Naisten Äänen verkkosivuille, joissa kerrotaan toimeliaista, ennakkoluulottomista raahelaisnaisista. Heitä ovat muun muassa lastenkotia pitänyt ja Raahen Rouvasväen yhdistyksen aktivisti **Elsa Swanljung**, **Sofia Lybecker**, joka lahjoitti äidinperintönsä köyhien tyttöjen koululle, tekstiilisuunnittelija **Marjaana Kojo-Eskola** ja **Anna Mustonen**, Raahen ensimmäinen päätoiminen kirjastonhoitaja.

– *Teksti: Kirsti Vähäkangas.*

Tuija Rannikko
Graafinen suunnittelu
Graafinen suunnittelija / AD
0400 628 259, tuija@tuijarannikko.fi

Monipuolista
graafista suunnittelua
yksittäisistä töistä
laajoihin kokonaisuuksiin



www.tuijarannikko.fi

SUOMALAINEN NAISLIITTO

HALLITUS

Leena Ruusu vuori,
puheenjohtaja
leena@leenaruusu vuori.fi

Marja-Riitta Tervahauta,
taloudenhoitaja
marja-riitta.tervahauta@pp.inet.fi

Heli Eskolin
heli.eskolin@gmail.com

Soile Hakola
soile.hakola@gmail.com

Maija Kauppinen
maijaesko@kotiporrti.fi

Eva Tervonen
eva.tervonen@gmail.com

Terttu Välikangas
valikangas.terttu@gmail.com

Yhdistysten ja osastojen puheenjohtajat

Helsinki

Maritta Pohls
maritta.pohls@tutkimuksenaika.com

Hämeenlinna

Maija Kauppinen
maijaesko@kotiporrti.fi

Jyväskylä

Liisa Temisevä
liisa.temiseva@luukku.com

Oulu

Kirsti Ojala
kirsti.ojala@pp.inet.fi

Tornio

Marja- Riitta Tervahauta
marja-riitta.tervahauta@pp.inet.fi

Vaasa

Seija Lähdemäki
seija.lahdemaki@gmail.com

**40 vuotias
onnittelee
110 vuotiasta!**

Leikkaa kuponki talteen!

**Bombus
40
vuotta**

**Dukeutumista juhlaan ja arkeen
-ikään ja kokoon katsomatta**

Tällä kupongilla
-20% yhdestä
normaalihintaisesta
tuotteesta
30.12.2017 asti.

Bombus

Valtakatu 21-23 Kemi
ark. 10-18 la. 10-15

Leikkaa kuponki talteen!

Leikkaa kuponki talteen!

bombus.fi



Suomalainen
Naisliitto



Suomalainen Naisliitto täyttää tänä vuonna 110 vuotta. Juhlan kunniaksi liitto julkaisee juhla kirjjan Valkoisia variksia ja helmikanoja.

Kirja kertoo Naisliiton 11 vuosikymmenestä peilaten liiton toimintaa ja sen painopisteitä kulloisenkin vuosikymmenen tapahtumiin. Pääosassa ovat naiset: sytyttäjät ja soihdunkantajat, kasvattajat, esteiden ylittäjät ja ideoijat, puurtajat ja purnaavatkin. Heidän henkilötarinansa kertovat radikalismista ja rohkeudesta, jolla naisasiaa on yli sata vuotta Suomessa - ja vähän maailmallakin - edistetty.

Juhla kirjjan toimittaja on Maija Kauppinen, kirjoittajina 16 naisliittolaista, joista näkyvimät Kirsti Pohjonen, Maijaliisa Kaistila, Vappu Isosomppi-Hakkarainen ja Maritta Pohls. Kirjan graafinen suunnittelu ja taitto on Tuija Rannikon.

Valkoisia variksia ja helmikanoja on 300-sivuinen ja nidottu, hinta 35 euroa. Kustantaja on Suomalainen Naisliitto, jolta kirjaa voi tilata.

Poimintoja Valkoisia variksia ja helmikanoja -kirjasta:

"Otetaan vekseli", ehdotti Suomalaisen Naisliiton puheenjohtaja Lucina Hagman vuonna 1910 keskushallituksen kokouksessa, kun liiton rahapussi oli tyhjää täynnä. Ehdotusta kannatettiin, ja niin neljä naista - Lucina Hagman, Tekla Hultin, Mathilda von Troil ja Alli Nissinen - päätti ottaa 600 markan vekselin. Kolme heistä oli koulunjohtajia, neljäs, Tekla Hultin, valtion virkamies ja kansanedustaja."

"Vuonna 1924 avioliittolainuudistus oli jälleen valtiopäivien asialistalla. Viimeisessä istunnossa eduskunnan puhemies kuitenkin poisti sen päiväjärjestyksestä miesedustajien räjähtäessä nauruun. Sen seurauksena valtiopäivänaiset poistuivat loukkaantuneina istunnosta. Myös Naisliitto paheksui lain poistamista ja miesten käyttäytymistä."

"Suomalaisella Naisliitolla on ollut kaunis tapa muistaa eläviä jäseniä heidän merkkipäivinä. Hiljaa onnitteltiin runosikermällä, jonka yksi säe kuuluu näin: 'Ei komeammin alkaa voi/ kuin Hilja Vilkema./ Kun joulukellot juhlaa soi/ hän startin asettaa./ Näin saapuu elon melskeihin/ hän sävelin ja tuohuksin./ Niin komeasti alkaa voi/ vain Hilja Vilkema."